

Województwo
Śląskie

Osoby z zaburzeniami psychicznymi korzystające ze wsparcia środowiskowego w województwie śląskim

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego, lipiec 2025

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Opracowanie

Natalia Wołujewicz
Katarzyna Wędzicha-Głowacz
Krzysztof Ciupek

Zdjęcie na okładce

Franz Bachinger, pixabay.com

Materiał pt. *Osoby z zaburzeniami psychicznymi korzystające ze wsparcia środowiskowego w województwie śląskim* powstał w ramach Terytorialnego Obserwatorium Rozwoju Usług Społecznych Województwa Śląskiego funkcjonującego w ramach projektu *Koordinacja działań w zakresie polityki społecznej – ROPS WSL* współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach programu *Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027*, Priorytet FERS.04.00 *Spójność społeczna i zdrowie*, Działanie FERS.04.13 *Wysokiej jakości system włączenia społecznego*.

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	4
2. Podział województwa śląskiego	6
3. Najważniejsze wnioski.....	8
4. Osoby z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania	10
5. Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	18
6. Ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi	29
6.1. Środowiskowe domy samopomocy.....	29
6.2. Kluby samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi	34
6.3. Mieszkania treningowe i wspomagane	37
6.3.1. Mieszkania treningowe.....	37
6.3.2. Mieszkania wspomagane	42
7. Rekomendacje	48

1. Wprowadzenie

Problematyka wsparcia środowiskowego dla osób z zaburzeniami psychicznymi w nowoczesnych społeczeństwach stanowi ważny element polityki zdrowotnej, społecznej i integracyjnej. W ostatnich latach wzrasta świadomość potrzeby całościowego podejścia do zdrowia psychicznego, uwzględniającego nie tylko leczenie medyczne, ale także szeroko rozumiane wsparcie społeczne i środowiskowe, gdyż osoby zmagające się z zaburzeniami psychicznymi często doświadczają nie tylko objawów choroby, ale również trudności w funkcjonowaniu w różnych obszarach życia: zawodowym, społecznym i rodzinnym. W konsekwencji mogą być narażone na wykluczenie społeczne, izolację oraz stygmatyzację.

Wsparcie środowiskowe jest narzędziem umożliwiającym osobom z zaburzeniami psychicznymi prowadzenie bardziej samodzielnego i satysfakcjonującego życia. Środowiskowe formy wsparcia mają na celu tworzenie warunków sprzyjających poprawie jakości życia osób zmagających się z chorobami psychicznymi. W ramach tych działań zapewnia się nie tylko pomoc terapeutyczną, ale także wsparcie w obszarze edukacji, zatrudnienia oraz budowania relacji społecznych.

W Polsce osoby z zaburzeniami psychicznymi mają prawo do korzystania z bezpłatnych świadczeń zdrowotnych w ramach publicznego systemu ochrony zdrowia, w tym:

- leczenia psychiatrycznego – zarówno w trybie ambulatoryjnym (wizyty u psychiatry, psychologa, psychoterapeuty), jak i w trybie stacjonarnym (hospitalizacja w szpitalach psychiatrycznych);
- rehabilitacji psychiatrycznej oferującej zajęcia wspomagające proces zdrowienia, takie jak terapia zajęciowa, treningi umiejętności społecznych czy wsparcie psychologiczne;
- centrów zdrowia psychicznego zapewniających kompleksowe wsparcie, które łączy leczenie psychiatryczne z pomocą środowiskową.

Ponadto osoby z zaburzeniami psychicznymi mogą ubiegać się o następujące formy wsparcia finansowego:

- rentę z tytułu niezdolności do pracy;
- świadczenie pielęgnacyjne;
- zasiłek stały lub okresowy z pomocy społecznej.

Pomoc społeczna oferuje osobom z zaburzeniami psychicznymi różnorodne świadczenia i usługi, w tym:

- specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- środowiskowe domy samopomocy;
- kluby samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- mieszkania treningowe;
- mieszkania wspomagane.

Raport pt. *Osoby z zaburzeniami psychicznymi korzystające ze wsparcia środowiskowego w województwie śląskim* został opracowany w ramach Terytorialnego Obserwatorium Rozwoju Usług Społecznych (TORUS) będącego elementem projektu *Koordinacja działań w zakresie polityki społecznej – ROPS WSL*. Projekt współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach programu *Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027*, Priorytet FERS.04.00 *Spójność społeczna i zdrowie*, Działanie FERS.04.13 *Wysokiej jakości system włączenia społecznego*.

Niniejsze opracowanie składa się z 6 rozdziałów. Pierwszy rozdział obejmuje wprowadzenie do tematyki wsparcia środowiskowego osób z zaburzeniami psychicznymi. W drugim rozdziale zaprezentowano wykorzystany w poniższej analizie podział województwa śląskiego na podregiony i powiaty. Rozdział trzeci zawiera najważniejsze wnioski podzielone na grupy uwzględniające wpływ na sytuację osób z zaburzeniami psychicznymi. Rozdział 4 poświęcono analizie liczby osób z zaburzeniami psychicznymi oraz rodzajów zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania. Z kolei rozdział 5 dotyczy osób, którym przyznano świadczenia w formie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, przyznanych świadczeń oraz wysokości wydatkowanych na nie środków. W rozdziale 6 zaprezentowano dane dotyczące środowiskowych domów samopomocy, klubów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, mieszkań treningowych oraz wspomaganych.

Materiał powstał w oparciu o dane zaczerpnięte z *Banku Danych Lokalnych* GUS oraz Centralnej Aplikacji Statystycznej w postaci sprawozdań *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2013-2023 oraz *MRiPS-06* za lata 2021-2023. Informacje zostały przedstawione w ujęciu statycznym wg danych z końca 2023 roku oraz ujęciach dynamicznych: długookresowym (głównie za lata 2013-2023) i krótkookresowym (głównie za lata 2021-2023).

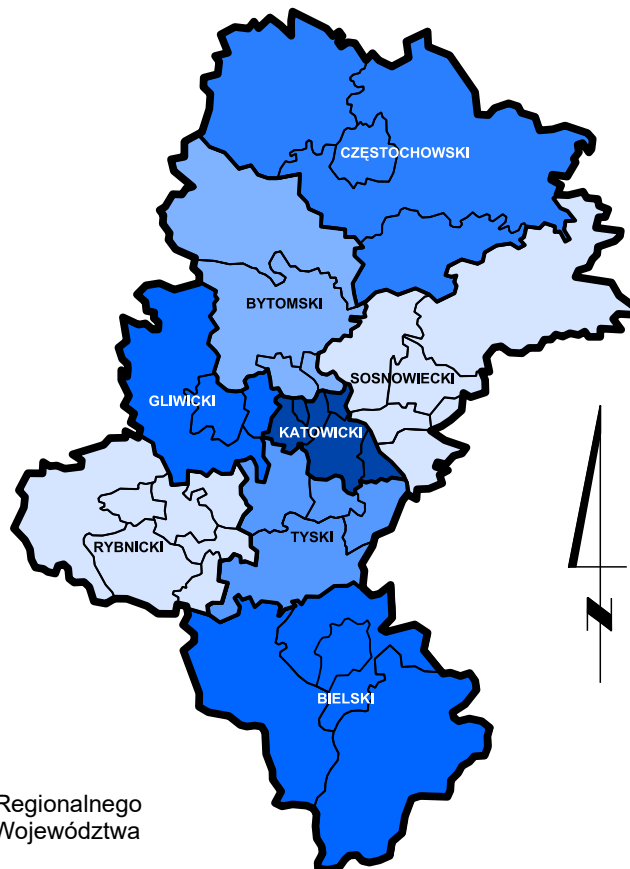
2. Podział województwa śląskiego

Województwo śląskie składa się ze 167 gmin, w tym 49 miejskich, 25 miejsko-wiejskich oraz 93 wiejskich. Gminy te tworzą 36 powiatów, w tym 19 miast na prawach powiatu oraz 17 powiatów ziemskich. Województwo śląskie jest jedynym województwem w Polsce, w którym jest więcej miast na prawach powiatu niż powiatów ziemskich¹.

Dla celów statystyki regionalnej województwo zostało podzielone na 8 podregionów:²

1. **bielski** – obejmujący powiaty: bielski, cieszyński, żywiecki, m. Bielsko-Biała;
2. **bytomski** – obejmujący powiaty: lubliniecki, tarnogórski, m. Bytom, m. Piekary Śląskie;
3. **częstochoowski** – obejmujący powiaty: częstochoowski, kłobucki, myszkowski, m. Częstochowa;
4. **gliwicki** – obejmujący powiaty: gliwicki, m. Gliwice, m. Zabrze;
5. **katowicki** – obejmujący powiaty: m. Chorzów, m. Katowice, m. Mysłowice, m. Ruda Śląska, m. Siemianowice Śląskie, m. Świętochłowice;
6. **rybnicki** – obejmujący powiaty: raciborski, rybnicki, wodzisławski, m. Jastrzębie-Zdrój, m. Rybnik, m. Żory;
7. **sosnowiecki** – obejmujący powiaty: będziński, zawierciański, m. Dąbrowa Górnicza, m. Jaworzno, m. Sosnowiec;
8. **tyski** – obejmujący powiaty: mikołowski, pszczyński, bieruńsko-lędziński, m. Tychy.

Podział województwa śląskiego na podregiony

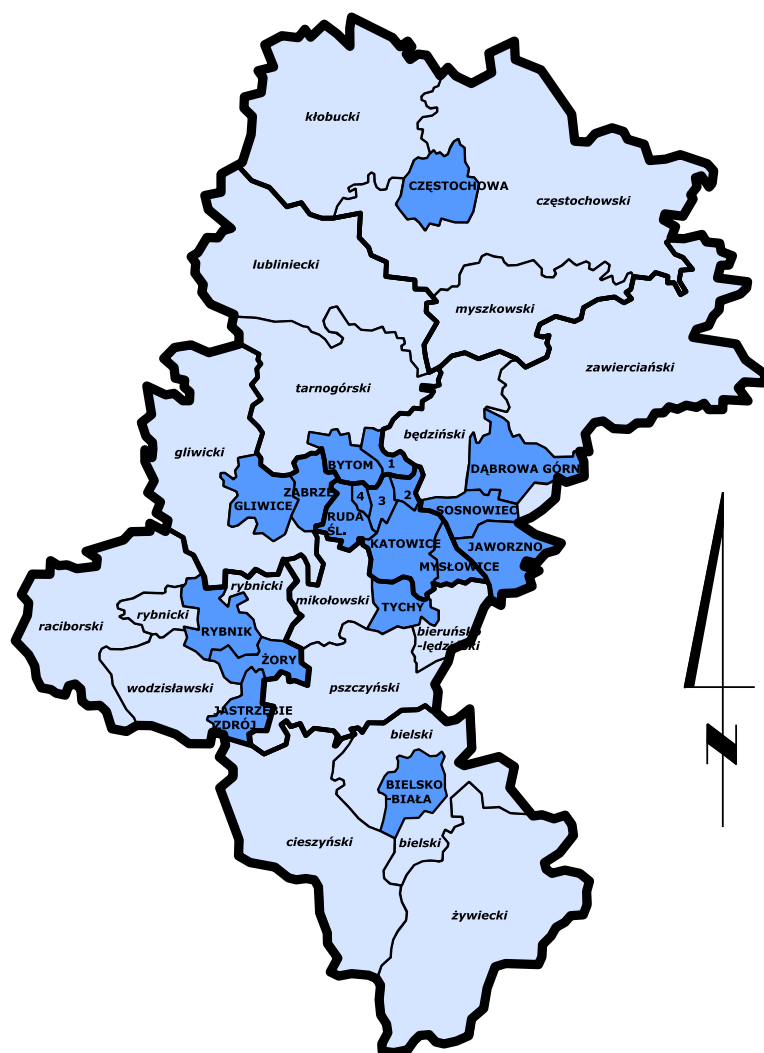

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

¹ Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych* [odczyt: 28.05.2025 r.].

² Ibidem.

Podział województwa śląskiego na powiaty

LEGENDA

- granica województwa
- granice podregionów
- granice powiatów

GLIWICE miasto na prawach powiatu
gliwicki powiat ziemski

- 1 - PIEKARY ŚLĄSKIE**
- 2 - SIEMIANOWICE ŚLĄSKIE**
- 3 - CHORZÓW**
- 4 - ŚWIĘTOCHŁOWICE**

Źródło: opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

3. Najważniejsze wnioski

Województwo śląskie w 2023 roku na tle kraju cechowało się wyższym średnim kosztem jednego świadczenia w postaci specjalistycznej usługi opiekuńczej dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

W latach 2013-2023 w województwie śląskim zanotowano realny wzrost kwoty świadczeń, gdyż średni koszt jednego świadczenia wzrósł ponad dwukrotnie, a skumulowany wskaźnik inflacji wyniósł w tym czasie 45,9%.

Liczba miejsc w środowiskowych domach samopomocy w województwie śląskim na przestrzeni lat 2013-2023 wykazuje tendencję wzrostową.

W latach 2019-2023 w województwie śląskim wystąpiła tendencja wzrostowa w zakresie liczby mieszkań treningowych.

Województwo śląskie w 2023 roku wykazało o wiele wyższy wskaźnik liczby korzystających z mieszkań treningowych na 10 tys. mieszkańców niż wyniosła średnia krajowa.

Wskaźnik liczby korzystających z mieszkań wspomaganych na 10 tys. mieszkańców w województwie śląskim w 2023 roku był nieco wyższy niż średni w kraju.

W latach 2019-2023 w województwie śląskim wystąpiła tendencja wzrostowa w zakresie liczby mieszkań wspomaganych.

Województwo śląskie zajmuje 6 miejsce w kraju pod względem wskaźnika liczby osób z zaburzeniami psychicznymi na 1000 mieszkańców.

W latach 2012-2022 odnotowano wzrost liczby osób z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania.

Od 2020 roku liczba osób z zaburzeniami psychicznymi znacząco wzrosła.

Województwo śląskie w 2023 roku na tle kraju cechowało się niższym wskaźnikiem liczby świadczeniobiorców na 10 tys. mieszkańców oraz średniej liczby świadczeń.

W latach 2013-2023 w województwie śląskim zanotowano spadek zarówno liczby świadczeń, jak i liczby świadczeniobiorców specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

W 2023 roku w województwie śląskim, w ramach zadań zleconych gminom, 95 gmin nie świadczyło specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Województwo śląskie miało w 2023 roku o wiele niższy wskaźnik liczby korzystających ze środowiskowych domów samopomocy niż średnia dla Polski.

W 2023 roku w województwie śląskim funkcjonował tylko jeden klub samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Na przestrzeni lat 2013-2023 liczba klubów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi spadła, tak samo jak liczba miejsc oraz korzystających z usług tego rodzaju podmiotów

4. Osoby z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania

Osoby z zaburzeniami psychicznymi to grupa obejmująca jednostki z różnorodnymi diagnozami, takimi jak schizofrenia, zaburzenia afektywne dwubiegunowe, depresja, zaburzenia lękowe czy zaburzenia osobowości. Wsparcie środowiskowe jest skierowane zarówno do osób funkcjonujących samodzielnie, jak i wymagających stałej opieki.

Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania po okresie stabilizacji w latach 2015-2019 uległa gwałtownemu zwiększeniu, na co wpływ miała niewątpliwie pandemia COVID-19. Stała się ona bowiem poważnym zagrożeniem dla zdrowia publicznego, nie tylko w aspekcie fizycznym, ale także psychicznym. Nawet jeśli u większości osób nie doszło do poważniejszych skutków fizycznych, to były one narażone na psychologiczne konsekwencje epidemii. Doświadczenia wcześniejszych epidemii, takich jak SARS, MERS czy grypa H1N1, pokazują, że pojawienie się poważnych chorób zakaźnych wiąże się z nasileniem w społeczeństwie lęku i niepokoju.

Wraz ze wzrostem liczby zachorowań i zgonów, a także z przeciążeniem systemów opieki zdrowotnej w wielu krajach, wśród ludzi pojawił się strach przed infekcją, śmiercią, powikłaniami oraz kontaktem z osobami potencjalnie zakażonymi. Oprócz zagrożeń zdrowotnych pandemia wywarła silny wpływ na różne aspekty życia społecznego: zamknięto szkoły i miejsca pracy, pogłębiły się trudności ekonomiczne, a kontakty społeczne i relacje z bliskimi zostały ograniczone. Dodatkowym źródłem napięcia stały się przymusowa kwarantanna oraz długotrwała izolacja. Wszystkie te czynniki przyczyniły się do znacznego wzrostu poziomu stresu, czego dowiodły liczne badania prowadzone w różnych częściach świata³.

W niniejszym rozdziale analizowane są dane pochodzące z Głównego Urzędu Statystycznego obejmujące lata 2012-2022. Dotyczą one osób leczonych w poradniach dla osób z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania, bez osób leczonych z powodu uzależnień.

Sytuacja w latach 2020-2022, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi i z zaburzeniami zachowania (bez uzależnień):
  - 2020: 161 371;
  - 2021: 183 758;
  - 2022: 196 891;
  - zmiana liczby osób w latach 2020-2022: 35 520 osób;
  - wskaźnik zmiany liczby osób w latach 2020-2022: 22,0%.

---

³ J. Dymecka, *Psychospołeczne skutki pandemii COVID-19*. *Neuropsychiatria i Neuropsychologia/Neuropsychiatry and Neuropsychology*, 16(1), 1-10.
<https://doi.org/10.5114/nan.2021.108030>

Tendencje w latach 2012-2022, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania (bez uzależnień):
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: duża;
  - poziom wahań wartości: umiarkowany;
  - wartość minimalna: 141 644 – 2014 rok;
  - wartość maksymalna: 196 891 – 2022 rok.
  - zmiana liczby osób w latach 2012-2022: 53 703 osób;
  - wskaźnik zmiany liczby osób w latach 2012-2022: 37,5%.

Śląskie na tle kraju w 2022 roku

- Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania (bez uzależnień) na 1000 mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 45,3;
  - w Polsce: 45,4;
  - najniższa wartość wśród województw: wielkopolskie – 27,2;
  - najwyższa wartość wśród województw: mazowieckie – 73,0;
  - pozycja województwa śląskiego: 6.

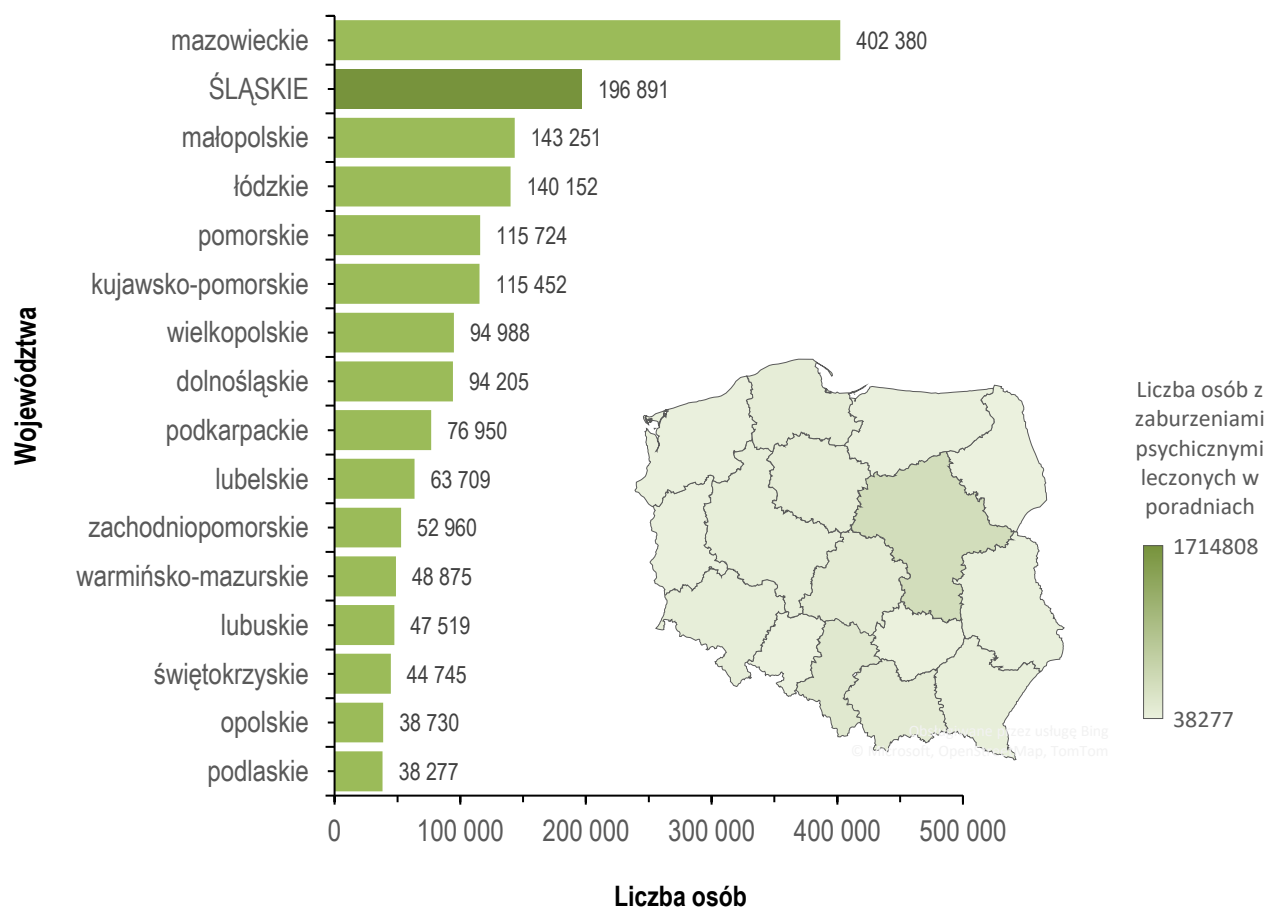
Struktura rodzajów zaburzeń, województwo śląskie, 2022 rok

- Najliczniejsze rodzaje zaburzeń: zaburzenia nerwicowe, odżywiania i zespoły behawioralne – 82 340;
- Najmniej liczne rodzaje zaburzeń: inne zaburzenia – 1 796, inne zaburzenia psychotyczne (nieschizofreniczne) – 2 528.

WNIOSKI

- W latach 2012-2022 odnotowano znaczny wzrost liczby osób z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania (bez uzależnień);
- Od 2020 roku liczba osób z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania (bez uzależnień) znacząco wzrosła;
- Województwo śląskie zajmuje 6 miejsce w kraju pod względem wskaźnika liczby osób z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania (bez uzależnień) na 1000 mieszkańców.

Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania (bez uzależnień) leczonych w poradniach wg województw w 2022 roku.

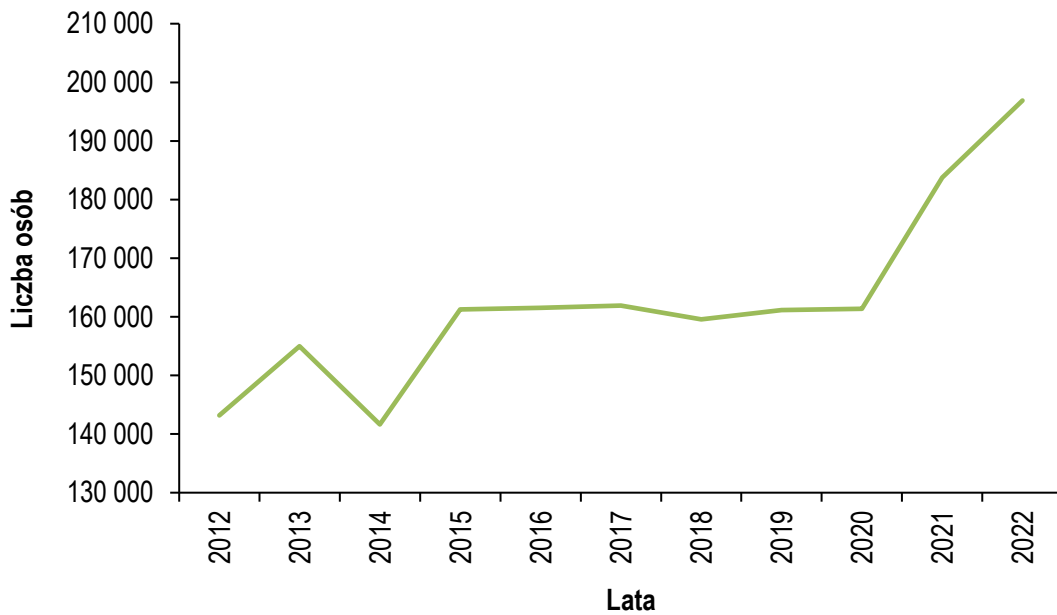
Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 10.02.2025].

Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania (bez uzależnień) ogółem w 2022 roku – wskaźnik na 1000 mieszkańców wg województw.

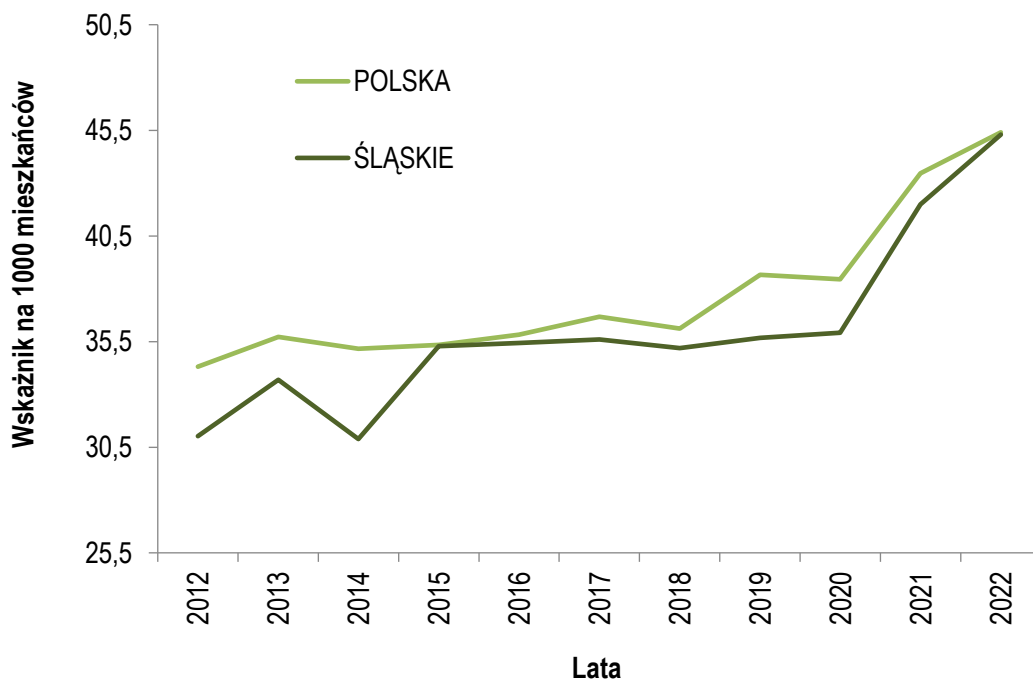
Źródło: Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 10.02.2025].

Liczba osób z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania (bez uzależnień) w województwie śląskim w latach 2012-2022.

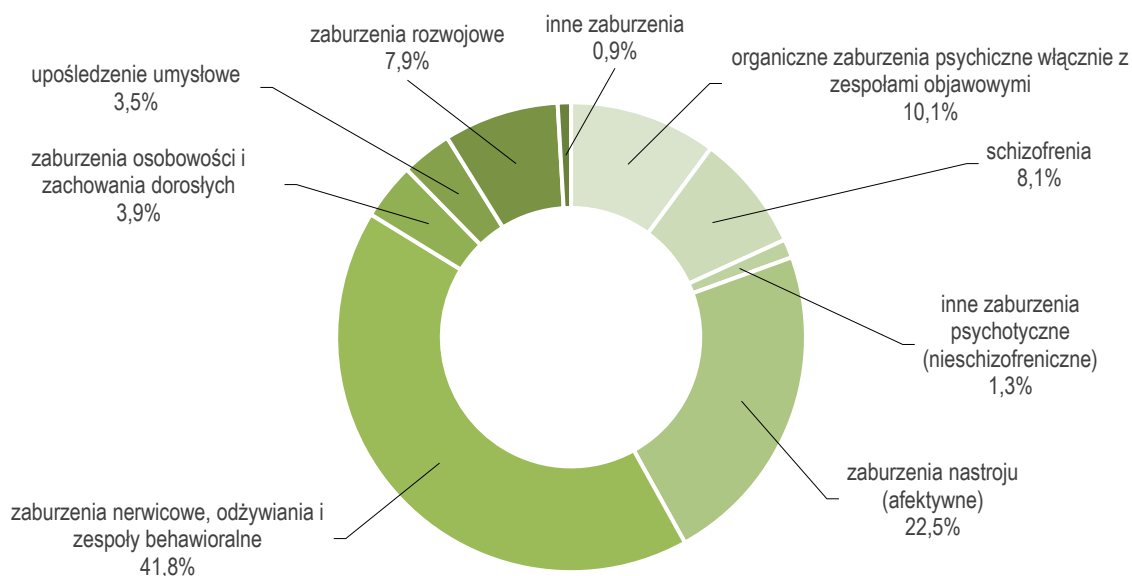
Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 10.02.2025].

Wskaźnik osób z zaburzeniami psychicznymi i zaburzenia zachowania (bez uzależnień) na 1000 mieszkańców województwa śląskiego i Polski w latach 2012-2022.

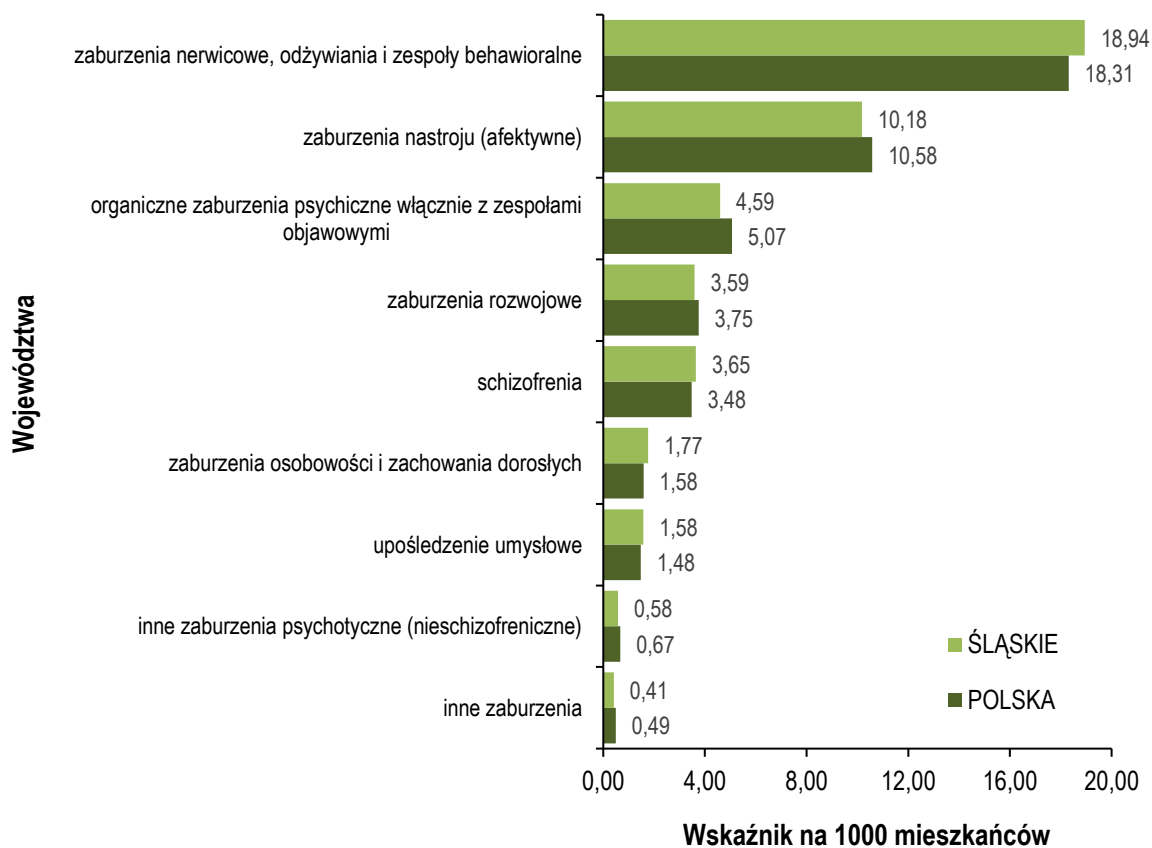
Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 10.02.2025].

Struktura zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania (bez uzależnień) w województwie śląskim w 2022 roku.

Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 10.02.2025].

Rodzaje zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania (bez uzależnień) w województwie śląskim i w Polsce w 2022 roku – wskaźnik na 1000 mieszkańców.

Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 10.02.2025].

Rodzaje zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania (bez uzależnień) wg województw w 2022 roku.

Wyszczególnienie		Rodzaj zaburzeń psychicznych i zaburzenia zachowania								
		organiczne zaburzenia psychiczne włącznie z zespołami objawowymi	schizofrenia	inne zaburzenia psychotyczne (nieschizofreniczne)	zaburzenia nastroju (afektywne)	zaburzenia nerwicowe, odżywiania i zespoły behawioralne	zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych	upośledzenie umysłowe	zaburzenia rozwojowe	inne zaburzenia
POLSKA		191 369	131 240	25 208	399 479	691 500	59 782	55 880	141 803	18 547
Województwa	dolnośląskie	11 301	6 957	1 236	16 370	39 970	3 501	3 884	10 636	350
	kujawsko-pomorskie	15 656	8 820	788	31 954	36 755	2 724	5 462	12 681	612
	lubelskie	6 979	5 574	1 440	20 306	21 255	1 073	3 012	3 989	81
	lubuskie	4 860	3 342	608	7 715	23 943	1 710	1 867	2 828	646
	łódzkie	19 217	11 250	1 609	27 840	62 460	6 464	4 190	6 830	292
	małopolskie	15 682	13 726	2 402	32 826	53 099	6 857	4 841	10 853	2 965
	mazowieckie	31 333	21 180	6 787	102 920	173 224	14 446	6 535	38 763	7 192
	opolskie	3 966	4 188	390	7 353	16 757	1 696	2 048	2 238	94
	podkarpackie	10 083	7 448	1 065	18 088	24 182	1 464	3 195	11 271	154
	podlaskie	5 366	4 044	710	9 434	13 123	1 192	1 037	2 492	879
	pomorskie	13 486	7 760	938	32 724	44 649	3 724	3 452	8 090	901
	ŚLĄSKIE	19 966	15 850	2 528	44 233	82 340	7 691	6 871	15 616	1 796
	świętokrzyskie	8 121	4 988	576	8 978	15 206	860	1 896	3 595	525
	warmińsko-mazurskie	7 846	5 894	1 102	8 493	19 913	1 152	2 418	1 892	165
	wielkopolskie	10 322	5 795	2 312	20 844	41 228	3 121	3 704	6 529	1 133
	zachodnio-pomorskie	7 185	4 424	717	9 401	23 396	2 107	1 468	3 500	762

Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 10.02.2025].

Osoby z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania (bez uzależnień)
wg rodzajów zaburzeń w województwie śląskim w 2022 roku.

Rodzaje zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania		Osoby z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania	
		n	%
Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania ogółem		196 891	100,0
W tym:	zaburzenia nerwicowe, odżywiania i zespoły behawioralne	82 340	41,8
	zaburzenia nastroju (afektywne)	44 233	22,5
	organiczne zaburzenia psychiczne włącznie z zespołami objawowymi	19 966	10,1
	schizofrenia	15 850	8,1
	zaburzenia rozwojowe	15 616	7,9
	zaburzenia osobowości i zachowania dorosłych	7 691	3,9
	upośledzenie umysłowe	6 871	3,5
	inne zaburzenia psychotyczne (nieschizofreniczne)	2 528	1,3
	inne zaburzenia	1 796	0,9

Źródło: GUS, *Bank Danych Lokalnych*, <http://www.stat.gov.pl> [odczyt 10.02.2025].

5. Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi należy do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę⁴.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi to forma wsparcia dostosowana do szczególnych potrzeb osób wymagających pomocy w formie specjalistycznych usług, wynikających z rodzaju ich schorzenia lub niepełnosprawności, świadczona przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym⁵.

Specjalistyczne usługi są świadczone przez osoby posiadające kwalifikacje do wykonywania zawodu:

- pracownika socjalnego,
- psychologa,
- pedagoga,
- logopedę,
- terapeuty zajęciowego,
- pielęgniarki,
- asystenta osoby niepełnosprawnej,
- opiekunki środowiskowej,
- specjalisty w zakresie rehabilitacji medycznej,
- fizjoterapeuty,
- innego zawodu dającego wiedzę i umiejętności pozwalające świadczyć określone specjalistyczne usługi⁶.

Osoby świadczące specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi muszą posiadać co najmniej trzymiesięczne doświadczenie zawodowe w pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi zdobyte w jednej z następujących jednostek:

- szpitalu psychiatrycznym;
- jednostce organizacyjnej pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- placówce terapii lub placówce oświatowej, do której uczęszczają dzieci z zaburzeniami rozwoju lub upośledzeniem umysłowym;
- ośrodka terapeutyczno-edukacyjno-wychowawczym;
- warsztacie terapii zajęciowej;
- innej jednostce świadczącej specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi⁷.

W uzasadnionych przypadkach specjalistyczne usługi mogą być świadczone przez osoby, które zdobywają lub podnoszą wymagane kwalifikacje zawodowe, posiadają co najmniej roczny staż pracy w wyżej wymienionych jednostkach i mają zapewnioną możliwość konsultacji z osobami świadczącymi specjalistyczne usługi, posiadającymi wymagane kwalifikacje⁸.

⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1283 ze zm.), art. 18, ust. 1, pkt 3.

⁵ Rozporządzenie ministra polityki społecznej 1 z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (t.j. Dz.U. z 2024, poz. 816), § 2.

⁶ Ibidem, § 3, ust. 1.

⁷ Ibidem, § 3, ust. 2.

⁸ Ibidem, § 3, ust. 3.

Sytuacja w latach 2021-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba świadczeniobiorców:
  - 2021: 749;
  - 2022: 749;
  - 2023: 731;
  - zmiana liczby świadczeniobiorców w latach 2021-2023: -18 osób;
  - wskaźnik zmiany liczby świadczeniobiorców w latach 2021-2023: -2,4%.
- Liczba świadczeń:
  - 2021: 182 162;
  - 2022: 138 940;
  - 2023: 136 762;
  - zmiana liczby świadczeń w latach 2021-2023: -45 400;
  - wskaźnik zmiany liczby świadczeń w latach 2021-2023: -24,9%.
- Wskaźnik średniej liczby świadczeń na świadczeniobiorcę:
  - 2021: 243,2;
  - 2022: 185,5;
  - 2023: 187,1;
  - zmiana wskaźnika w latach 2021-2023: - 56,1;
  - wskaźnik zmiany wskaźnika w latach 2021-2023: -23,1%.
- Kwota świadczeń (w mln zł):
  - 2021: 6,9;
  - 2022: 7,7;
  - 2023: 9,2;
  - zmiana kwoty świadczeń w latach 2021-2023: 2,31;
  - wskaźnik zmiany kwoty świadczeń w latach 2021-2023: 33,7%;
  - skumulowany wskaźnik inflacji w latach 2021-2023: 33,9%⁹.
- Średnia kwota przypadająca na 1 świadczenie (w zł):
  - 2021: 37,66;
  - 2022: 55,28;
  - 2023: 67,03;
  - zmiana wskaźnika średniej kwoty w latach 2021-2023: 29,37;
  - wskaźnik zmiany wskaźnika średniej kwoty w latach 2021-2023: 78,0%;
  - skumulowany wskaźnik inflacji w latach 2021-2023: 33,9%¹⁰.

Tendencje w latach 2013-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba świadczeniobiorców:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: bardzo słaba;
  - poziom wahań wartości: bardzo mały;
  - wartość minimalna: 731 – 2023 rok;
  - wartość maksymalna: 971 – 2014 rok;
  - zmiana liczby świadczeniobiorców w latach 2013-2023: -225;
  - wskaźnik zmiany liczby świadczeniobiorców w latach 2013-2023: -23,5%.

⁹ Podatki GOV, <https://www.podatki.gov.pl/kalkulatory-podatkowe/kalkulator-inflacji/> [dostęp 25.20.2024 r.].

¹⁰ Ibidem.

- Liczba świadczeń:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: bardzo słaba;
  - poziom wahań wartości: bardzo mały;
  - wartość minimalna: 136 762 – 2023 rok;
  - wartość maksymalna: 222 783 – 2017 rok;
  - zmiana liczby świadczeń w latach 2013-2023: -81 730;
  - wskaźnik zmiany liczby świadczeń w latach 2013-2023: -37,4%.

- Wskaźnik średniej liczby świadczeń na świadczeniobiorcę:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: duży;
  - wartość minimalna: 185,4 – 2020 rok;
  - wartość maksymalna: 243,2 – 2021 rok;
  - zmiana wskaźnika średniej liczby świadczeń w latach 2013-2023: -41,4;
  - wskaźnik zmiany wskaźnika średniej liczby świadczeń w latach 2013-2023: -18,1%.

- Kwota świadczeń (w mln zł):
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: słaba;
  - poziom wahań wartości: bardzo mały;
  - wartość minimalna: 4,2 – 2014 rok;
  - wartość maksymalna: 9,2 – 2023 rok.
  - zmiana kwoty świadczeń w latach 2013-2023: 4,85;
  - wskaźnik zmiany kwoty świadczeń w latach 2013-2023: 112,3%;
  - skumulowany wskaźnik inflacji w latach 2013-2023: 45,9%¹¹.

- Średnia kwota przypadająca na 1 świadczenie (w zł):
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: bardzo silna;
  - poziom wahań wartości: umiarkowany;
  - wartość minimalna: 19,45 – 2014 rok;
  - wartość maksymalna: 67,03 – 2023 rok.
  - zmiana średniej kwoty w latach 2013-2023: 47,25;
  - wskaźnik zmiany średniej kwoty w latach 2013-2023: 238,9%;
  - skumulowany wskaźnik inflacji w latach 2013-2023: 45,9%¹².

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2023 roku

- Wskaźnik liczby świadczeniobiorców na 10 tys. mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 1,7;
  - w Polsce: 3,9.

- Wskaźnik średniej liczby świadczeń na świadczeniobiorcę:
  - w województwie śląskim: 187,1;
  - w Polsce: 251,6.

¹¹ Podatki GOV, <https://www.podatki.gov.pl/kalkulatory-podatkowe/kalkulator-inflacji/> [dostęp 25.20.2024 r.].

¹² Ibidem.

- Średnia kwota przypadająca na 1 świadczenie (w zł):
  - w województwie śląskim: 67,03;
  - w Polsce: 49,55.

Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2023 roku

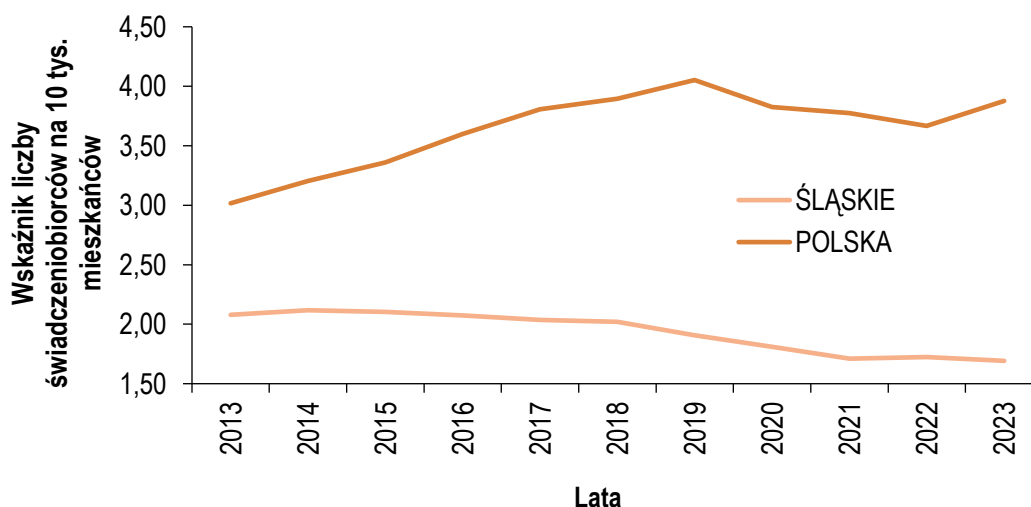
- Liczba świadczeniobiorców na 10 tys. mieszkańców:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: bardzo duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: północna;
  - części województwa o najniższych wartościach: zachodnia;
  - zróżnicowanie w podregionach: bardzo duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: katowicki – 3,0;
  - najniższa wartość wśród podregionów: bytomski – 0,6;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 1,9;
  - wartość w powiatach ziemskich: 1,4;
  - powiaty o najwyższych wartościach: myszkowski (8,6), m. Ruda Śląska (4,4) oraz m. Katowice (4,1);
  - powiaty o najniższych wartościach: 5 powiatów z wartością równą 0,00;
  - wartość w gminach miejskich: 1,9;
  - wartość w gminach miejsko-wiejskich: 1,6;
  - wartość w gminach wiejskich: 1,0;
  - gminy o najwyższych wartościach: Żarki (18,5), Lelów (13,3) oraz Myszków (11,9);
  - gminy o najniższych wartościach: 95 gmin z wartością równą 0,00.
- Średnia liczba świadczeń na świadczeniobiorcę:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: bardzo duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: północna;
  - części województwa o najniższych wartościach: zachodnia;
  - zróżnicowanie w podregionach: duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: rybnicki – 297,6;
  - najniższa wartość wśród podregionów: bielski – 106,1;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 180,1;
  - wartość w powiatach ziemskich: 199,0;
  - powiaty o najwyższych wartościach: m. Piekary Śląskie (684,5) m. Siemianowice Śląskie (537,5) oraz m. Żory (448,0);
  - powiaty o najniższych wartościach: 5 powiatów z wartością równą 0,00;
  - wartość w gminach miejskich: 188,6;
  - wartość w gminach miejsko-wiejskich: 144,4;
  - wartość w gminach wiejskich: 207,0;
  - gminy o najwyższych wartościach: Włodowice (717,0), Piekary Śląskie (684,5) oraz Siemianowice Śląskie (537,5);
  - gminy o najniższych wartościach: 95 gmin z wartością równą 0,00.
- Średnia kwota przypadająca na 1 świadczenie (w zł):
  - zróżnicowanie w ramach województwa: bardzo duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: wschodnia;
  - części województwa o najniższych wartościach: północno-zachodnia;
  - zróżnicowanie w podregionach: duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: częstochowski – 75,85;
  - najniższa wartość wśród podregionów: gliwicki – 36,52;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 59,09;
  - wartość w powiatach ziemskich: 79,31;

- powiaty o najwyższych wartościach: pszczyński (129,77), m. Żory (110,09) oraz żywiecki (98,93);
- powiaty o najniższych wartościach: 5 powiatów z wartością równą 0,00;
- wartość w gminach miejskich: 62,30;
- wartość w gminach miejsko-wiejskich: 78,83;
- wartość w gminach wiejskich: 91,30;
- gminy o najniższych wartościach: 95 gmin z wartością równą 0,00;
- gminy o najwyższych wartościach: Irządze (165,00), Niegowa (160,00) oraz Szczekociny (154,59).

WNIOSKI

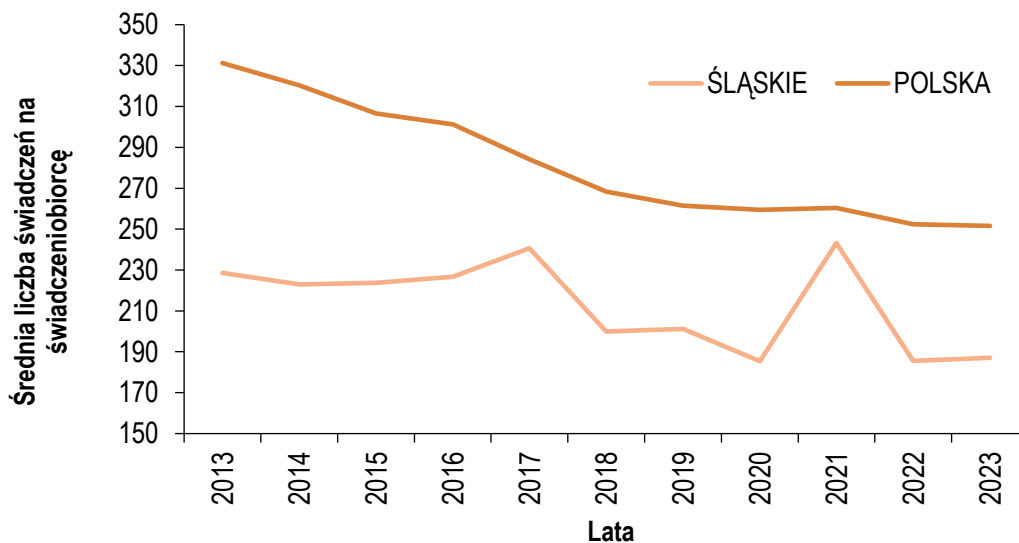
- Województwo śląskie w 2023 roku na tle kraju cechowało się niższym wskaźnikiem liczby świadczeniobiorców na 10 tys. mieszkańców oraz średniej liczby świadczeń przypadających na jednego świadczeniobiorcę.
- Województwo śląskie w 2023 roku na tle kraju cechowało się wyższym średnim kosztem jednego świadczenia.
- W latach 2013-2023 zanotowano spadek zarówno liczby świadczeń, jak i liczby świadczeniobiorców.
- W latach 2013-2023 zanotowano realny wzrost kwoty świadczeń, gdyż średni koszt jednego świadczenia wzrósł ponad dwukrotnie, a skumulowany wskaźnik inflacji wyniósł w tym czasie 45,9%.
- W 2023 roku w województwie śląskim zaobserwowano, że im bardziej miejski charakter miały gminy, tym miały większy wskaźnik liczby świadczeń na 10 tys. mieszkańców. Dokładnie odwrotna tendencja wystąpiła w przypadku średniej kwoty przypadającej na jedno świadczenie – im bardziej wiejski charakter miały gminy tym droższe były świadczenia.
- W 2023 roku w województwie śląskim, w ramach zadań zleconych gminom, 95 gmin nie świadczyło specjalistycznych usług opiekuńczych.

Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi na przestrzeni lat 2013-2023 na 10 tys. mieszkańców.

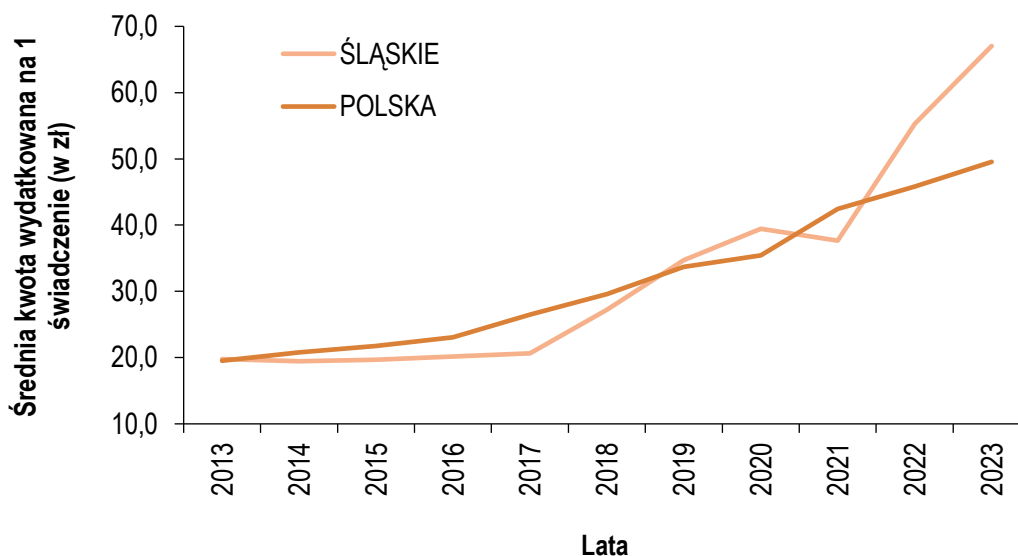
Źródło: 1) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 2) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03* za lata 2013-2023.

Średnia liczba świadczeń w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi na 1 świadczeniobiorcę w latach 2013-2023.

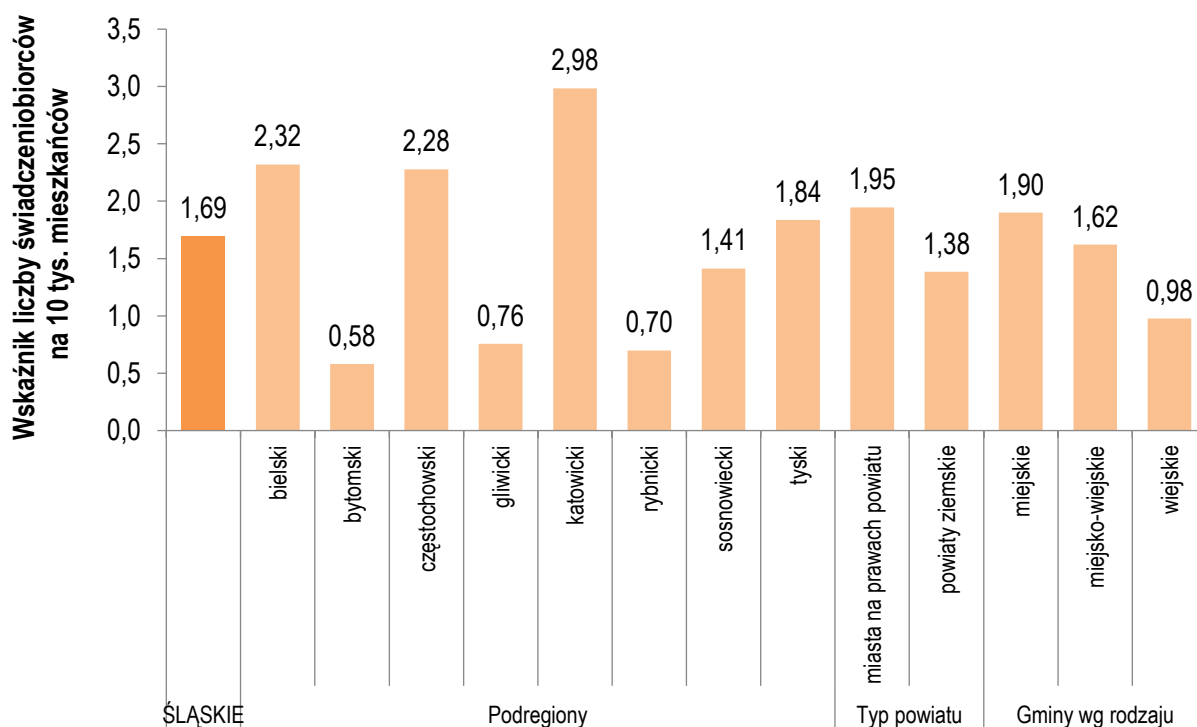
Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03 za lata 2013-2023.

Średni koszt jednego świadczenia w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2013-2023 (w zł).

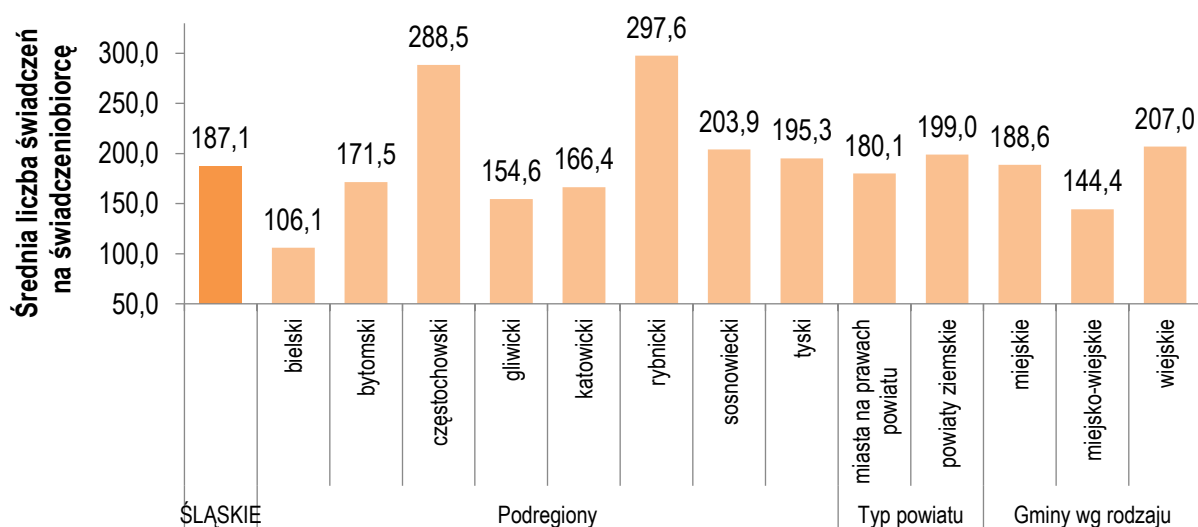
Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania MPiPS / MRPiPS / MRiPS-03 za lata 2013-2023.

Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi na 10 tys. mieszkańców terytoriów województwa śląskiego w 2023 roku.

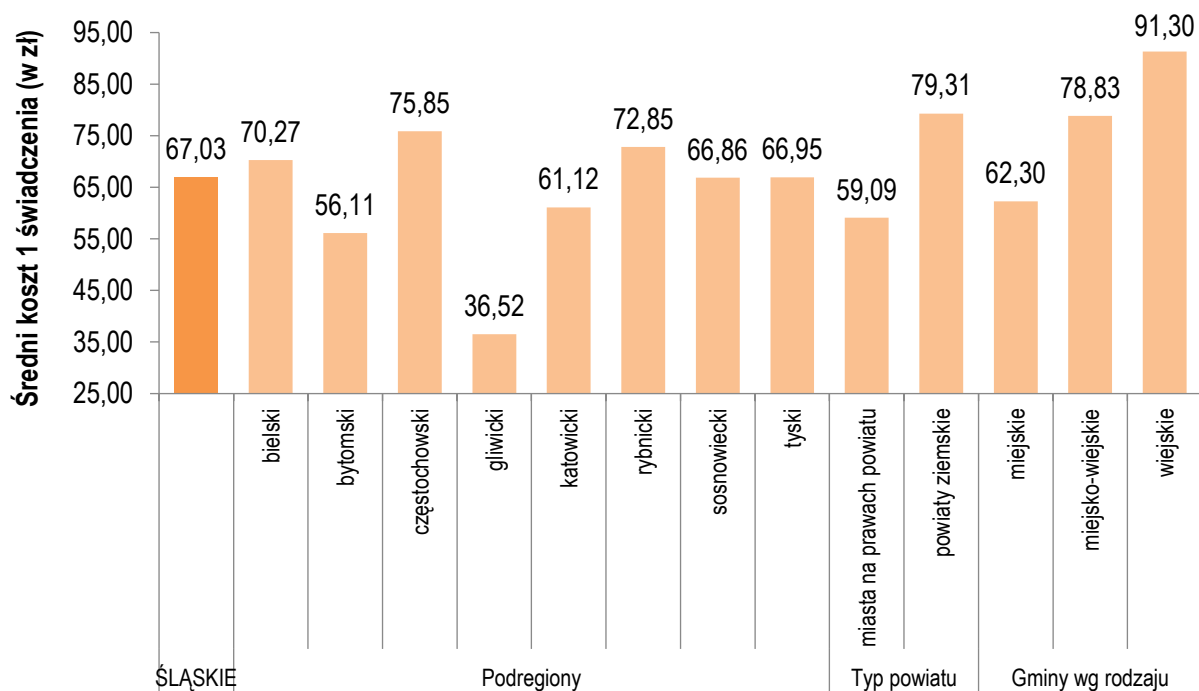
Źródło: 1) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 2) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRIPS-03* za 2023 rok.

Średnia liczba świadczeń w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi na 1 świadczenioborcę wg terytoriów województwa śląskiego w 2023 roku.

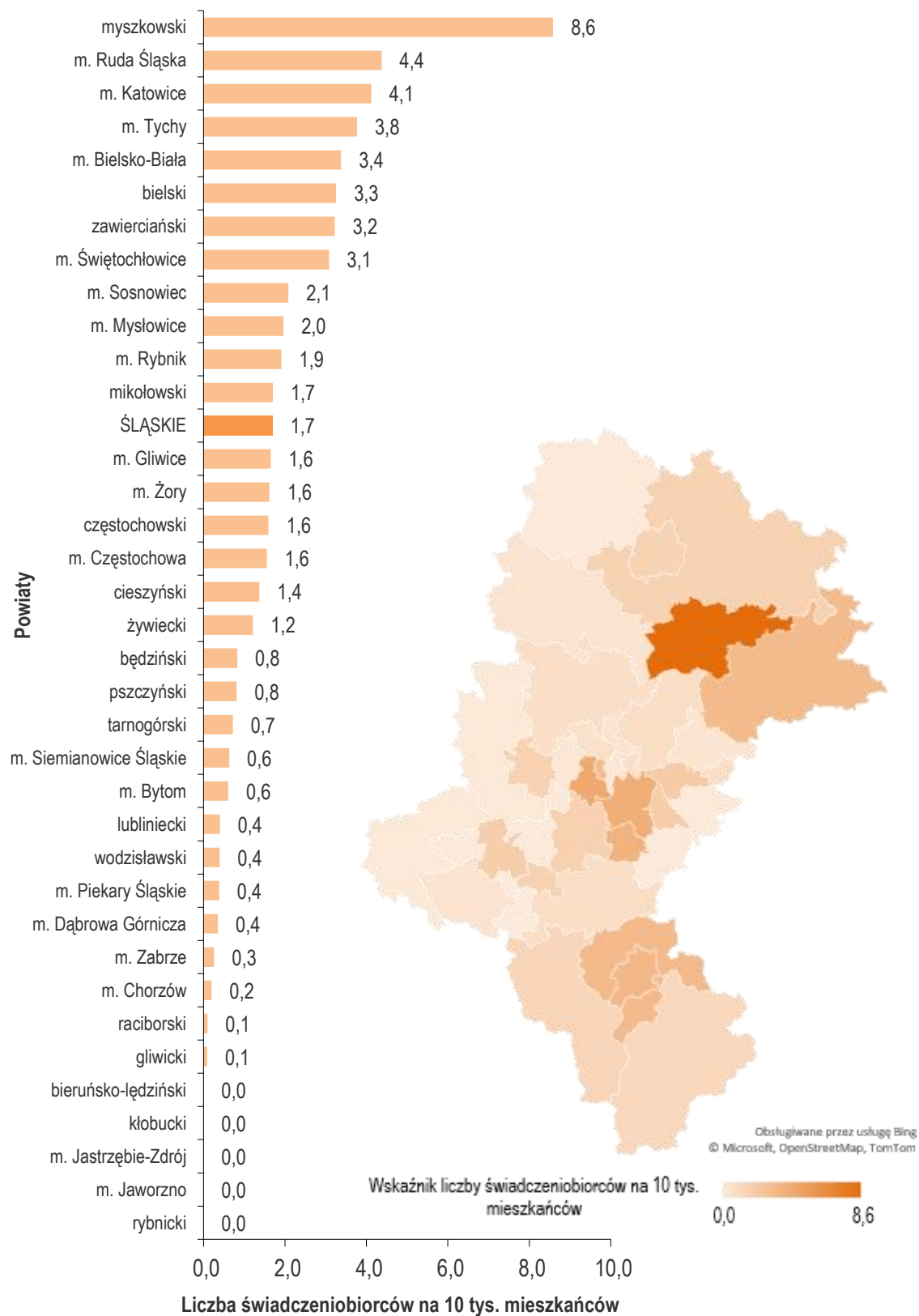
Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRIPS-03* za 2023 rok.

Średni koszt jednego świadczenia w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi wg terytoriów województwa śląskiego w 2023 roku (w zł).

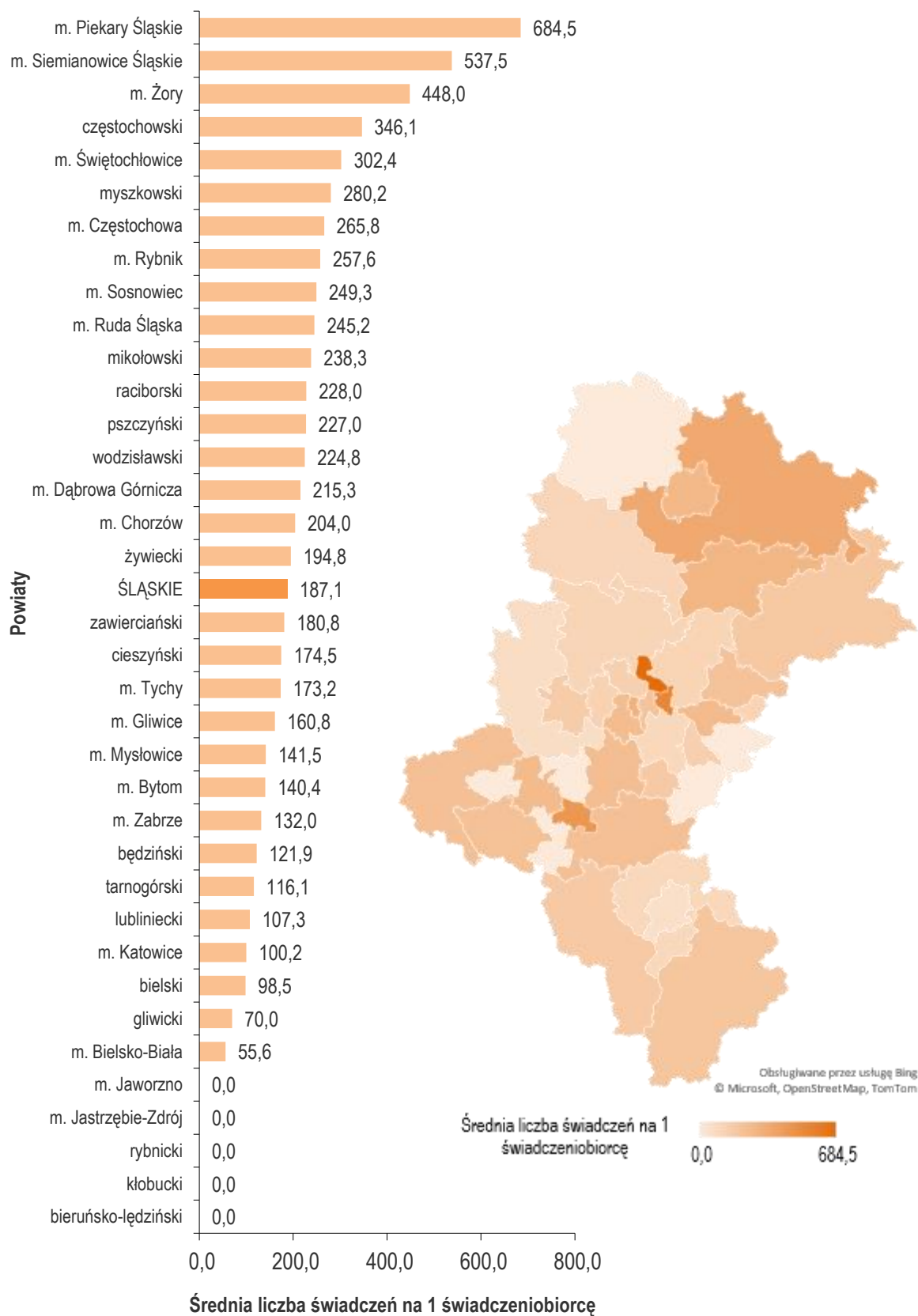
Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-03 za 2023 rok.

Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi na 10 tys. mieszkańców powiatów województwa śląskiego w 2023 r.

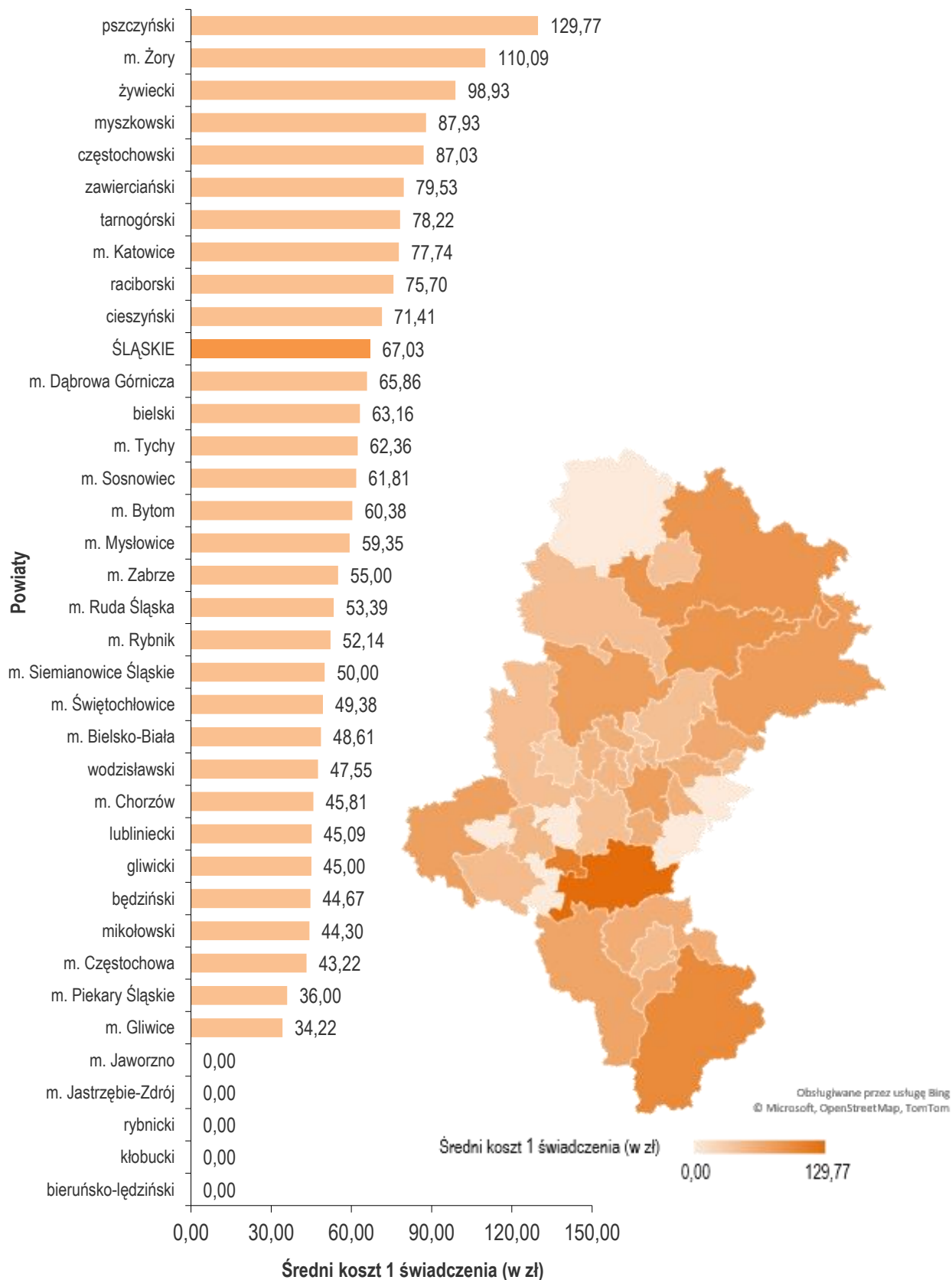
Źródło: 1) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 2) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRI/PS-03* za 2023 rok.

Średnia liczba świadczeń w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi na 1 świadczeniobiorcę wg powiatów województwa śląskiego w 2023 roku.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-03 za 2023 rok.

Średni koszt jednego świadczenia w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi wg powiatów województwa śląskiego w 2023 roku (w zł).

6. Ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Ośrodkami wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi są: środowiskowy dom samopomocy lub klub samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększenia zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej¹³.

6.1. Środowiskowe domy samopomocy

Środowiskowy dom samopomocy (ŚDS) świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. Okres korzystania z miejsca całodobowego pobytu w środowiskowym domu samopomocy nie może być jednorazowo dłuższy niż 3 miesiące, z możliwością przedłużenia do 6 miesięcy w uzasadnionych przypadkach, przy czym maksymalny okres pobytu całodobowego osoby w roku kalendarzowym nie może być dłuższy niż 8 miesięcy¹⁴.

Sytuacja w latach 2021-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba ŚDS:
  - 2021: 48;
  - 2022: 48;
  - 2023: 49;
  - zmiana liczby ŚDS w latach 2021-2023: 1;
  - wskaźnik zmiany liczby ŚDS w latach 2021-2023: 2,1%.
- Liczba miejsc w ŚDS:
  - 2021: 2 077;
  - 2022: 2 094;
  - 2023: 2 187;
  - zmiana liczby miejsc w latach 2021-2023: 110;
  - wskaźnik zmiany liczby miejsc w latach 2021-2023: 5,3%.
- Liczba korzystających z ŚDS:
  - 2021: 2 207;
  - 2022: 2 395;
  - 2023: 2 439;
  - zmiana liczby korzystających w latach 2021-2023: 232;
  - wskaźnik zmiany liczby korzystających w latach 2021-2023: 10,5%.

¹³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej..., op. cit., art. 51a, ust. 1.

¹⁴ Ibidem, art. 51a, ust. 2.

Tendencje w latach 2013-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba ŚDS:
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: umiarkowana;
  - poziom wahań wartości: bardzo mały;
  - wartość minimalna: 40 – 2013 rok;
  - wartość maksymalna: 49 – 2023 rok.
  - zmiana liczby ŚDS w latach 2013-2023: 9;
  - wskaźnik zmiany liczby ŚDS w latach 2013-2023: 22,5%.
- Liczba miejsc w ŚDS:
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: umiarkowana;
  - poziom wahań wartości: bardzo mały;
  - wartość minimalna: 1 526 – 2013 rok;
  - wartość maksymalna: 2 187 – 2023 rok.
  - zmiana liczby miejsc w latach 2013-2023: 661;
  - wskaźnik zmiany miejsc w latach 2013-2023: 43,3%.
- Liczba korzystających z ŚDS:
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: umiarkowana;
  - poziom wahań wartości: bardzo mały;
  - wartość minimalna: 1 829 – 2013 rok;
  - wartość maksymalna: 2 439 – 2023 rok.
  - zmiana liczby korzystających w latach 2013-2023: 610;
  - wskaźnik zmiany liczby korzystających w latach 2013-2023: 33,4%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2023 roku

- Wskaźnik liczby korzystających z ŚDS na 10 tys. mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 5,6;
  - w Polsce: 9,8.

Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2023 roku

- Wskaźnik liczby korzystających z ŚDS na 10 tys. mieszkańców:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: bardzo duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: środkowa;
  - części województwa o najniższych wartościach: północna;
  - zróżnicowanie w podregionach: bardzo duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: podregion sosnowiecki – 6,4;
  - najniższa wartość wśród podregionów: podregion częstochowski – 1,7;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 5,7;
  - wartość w powiatach ziemskich: 5,5;
  - powiaty o najwyższych wartościach: m. Świętochłowice (16,1), m. Sosnowiec (10,3) oraz bieruńsko-lędziński (9,9);
  - powiaty o najniższych wartościach: częstochowski, lubliniecki, m. Piekary Śląskie, m. Siemianowice Śląskie, m. Żory, myszkowski, rybnicki oraz zawierciański (po 0);

- wartość w gminach miejskich: 5,2;
- wartość w gminach miejsko-wiejskich: 0,8;
- wartość w gminach wiejskich: 1,9;
- gminy o najwyższych wartościach: Irządze (179,1), Dąbrowa Zielona (93,8) oraz Żarki (36,9);
- gminy o najniższych wartościach: 142 gminy wykazały wartość wskaźnika równą 0.

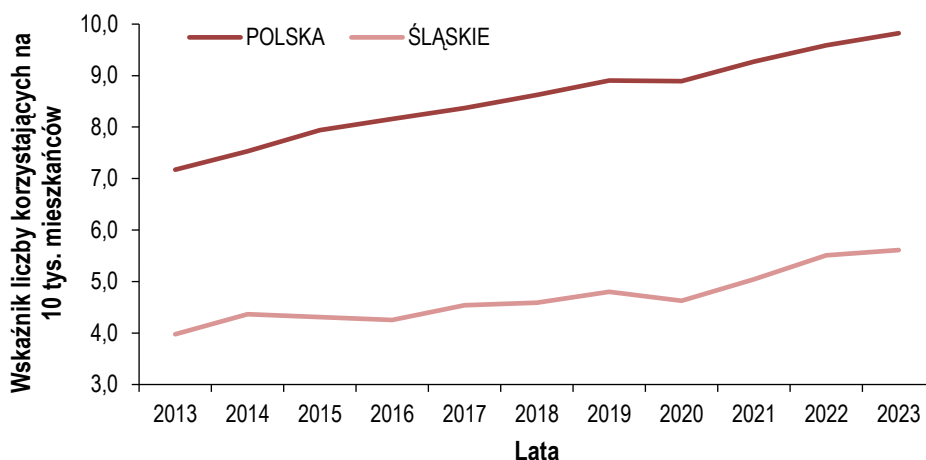
Struktura i poziom zasobów ŚDS ze względu na podmiot prowadzący

- Liczba ŚDS ze względu na podmiot prowadzący:
  - gmina/powiat:
    - Polska – 548 (63,4%);
    - śląskie – 24 (49,0%);
  - inny podmiot na zlecenie gminy/powiatu:
    - Polska – 316 (36,6%);
    - śląskie – 25 (51,0%).

WNIOSKI

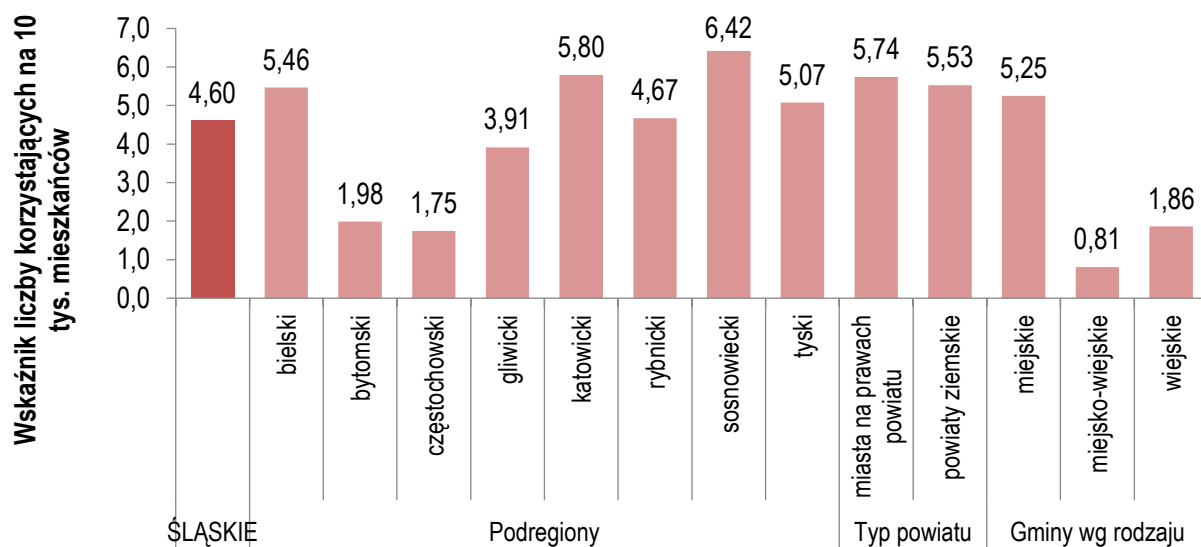
- Województwo śląskie miało w 2023 roku o wiele niższy wskaźnik liczby korzystających ze środowiskowych domów samopomocy niż średnia dla Polski.
- Zarówno liczba jednostek, jak i liczba miejsc oraz osób korzystających z ŚDS wykazały na przestrzeni lat 2013-2023 tendencje wzrostowe.
- Wartość wskaźnika liczby korzystających z ŚDS na 10 tys. mieszkańców w 2023 r. w województwie śląskim była zdecydowanie wyższa w gminach miejskich niż wiejskich.
- W 2023 roku w województwie śląskim zdecydowanie więcej ŚDS prowadziły gminy (19), niż powiaty (5).
- W 2023 roku województwo śląskie cechowało się nieco wyższym od średniej krajowej udziałem ŚDS prowadzonych przez podmioty inne niż gmina czy powiat.

Wskaźnik liczby korzystających z ŚDS na 10 tys. mieszkańców na przestrzeni lat 2013-2023.

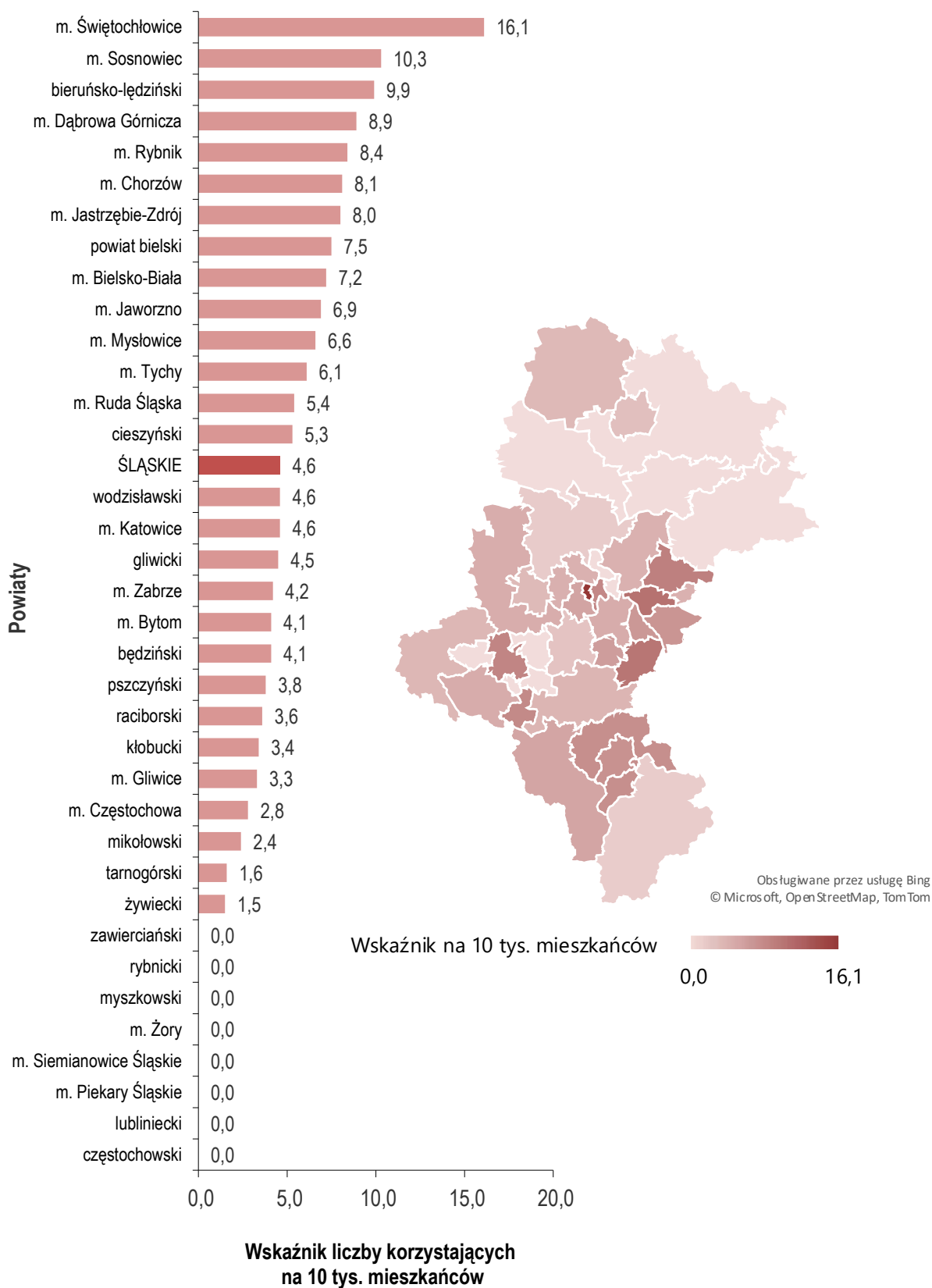
Źródło: 1) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 2) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-06* za lata 2013-2023.

Wskaźnik liczby korzystających z ŚDS na 10 tys. mieszkańców terytoriów województwa śląskiego w 2023 roku.

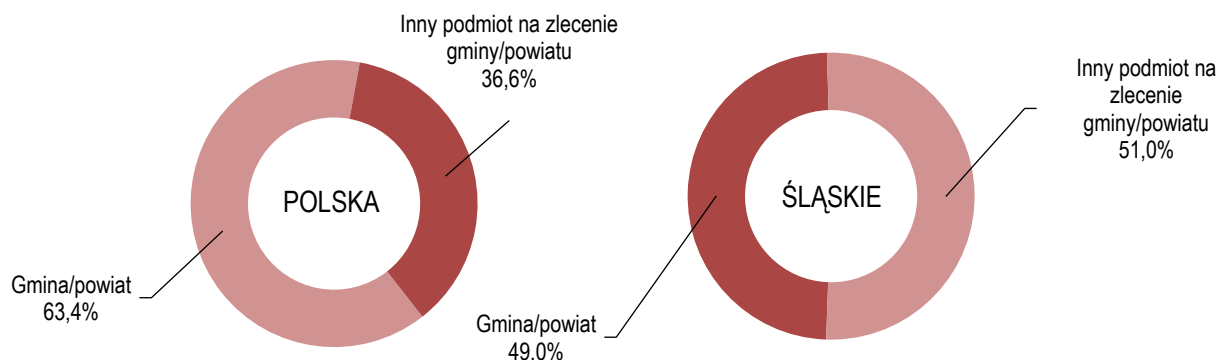
Źródło: 1) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 2) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za 2023.

Wskaźnik liczby korzystających z ŚDS na 10 tys. mieszkańców powiatów województwa śląskiego.

Źródło: 1) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 2) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za 2023.

Liczba ŚDS w województwie śląskim i w Polsce ze względu na podmiot prowadzący (Polska: n=864; Śląskie: n=49).

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-06 za 2023.

6.2. Kluby samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Kluby samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi wraz ze środowiskowymi domami samopomocy należą do kategorii określonej jako ośrodki wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Zakres usług świadczonych w klubach samopomocy ustala właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego prowadzącej klub samopomocy w uzgodnieniu z wojewodą¹⁵.

Sytuacja w latach 2021-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba klubów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi:
  - 2021: 1;
  - 2022: 0;
  - 2023: 1;
  - zmiana liczby klubów w latach 2021-2023: 0.
- Liczba miejsc w klubach samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi:
  - 2021: 25;
  - 2022: 0;
  - 2023: 15;
  - zmiana liczby miejsc w latach 2021-2023: -10.
- Liczba korzystających z klubów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi:
  - 2021: 37;
  - 2022: 0;
  - 2023: 15;
  - zmiana liczby korzystających w latach 2021-2023: -22.

¹⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej..., op. cit., art. 51a, ust. 4.

Tendencje w latach 2013-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba klubów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: duży;
  - wartość minimalna: 0 – 2018 i 2022 rok;
  - wartość maksymalna: 3 – 2015 rok.
  - zmiana liczby klubów w latach 2013-2023: -1.
- Liczba miejsc w klubach samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: bardzo duży;
  - wartość minimalna: 0 – 2018 i 2022 rok;
  - wartość maksymalna: 36 – 2017 rok.
  - zmiana liczby miejsc w latach 2013-2023: -15.
- Liczba korzystających z klubów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi:
  - rodzaj tendencji: spadkowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: bardzo duży;
  - wartość minimalna: 0 – 2018 i 2022 rok;
  - wartość maksymalna: 70 – 2015 rok.
  - zmiana liczby korzystających w latach 2013-2023: -47.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2023 roku

- Wskaźnik liczby korzystających z klubów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi na 10 tys. mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 0,03;
  - w Polsce: 0,41.

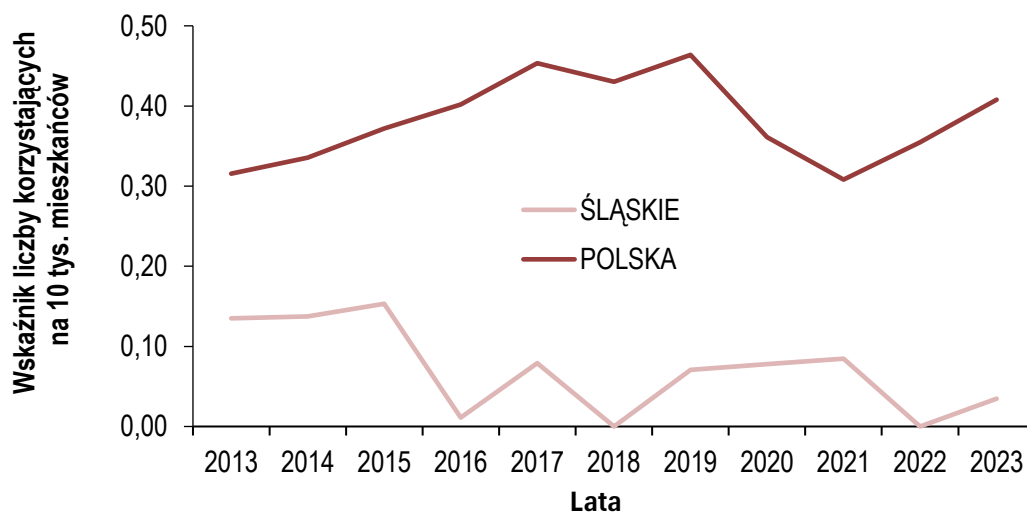
Struktura i poziom zasobów klubów samopomocy ze względu na podmiot prowadzący

- Liczba klubów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi ze względu na podmiot prowadzący:
  - gmina/powiat:
    - Polska – 15;
    - śląskie – 0;
  - inny podmiot na zlecenie gminy/powiatu:
    - Polska – 22;
    - śląskie – 1.

WNIOSKI

- W 2023 roku w województwie śląskim funkcjonował jeden klub samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Znajdował się w gminie Kłomnice w powiecie częstochowskim.
- Na przestrzeni lat 2013-2023 liczba klubów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi spadła, tak samo jak liczba miejsc oraz korzystających.
- Jedyne klub samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi w województwie śląskim w 2023 roku był prowadzony na zlecenie gminy przez inny podmiot.

Wskaźnik liczby korzystających z klubów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi na 10 tys. mieszkańców na przestrzeni lat 2013-2023.

Źródło: 1) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 2) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MPiPS / MRPiPS / MRiPS-06* za lata 2013-2023.

6.3. Mieszkania treningowe i wspomagane

Mieszkanie treningowe i mieszkania wspomagane to formy pomocy społecznej przygotowujące, przy wsparciu specjalistów, osoby w nich przebywające do prowadzenia niezależnego życia lub wspierająca te osoby w codziennym funkcjonowaniu.

Ta forma wsparcia może być przyznana osobie pełnoletniej, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonego przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności osobie z zaburzeniami psychicznymi, osobie bezdomnej, osobie opuszczającej pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, okręgowy ośrodek wychowawczy, zakład poprawczy, schronisko dla nieletnich, a także cudzoziemcowi, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy¹⁶.

6.3.1. Mieszkania treningowe

W mieszkaniu treningowym świadczy się usługi bytowe, pracę socjalną oraz naukę w obszarze rozwijania lub utrwalania niezależności, sprawności w zakresie samoobsługi, pełnienia ról społecznych w integracji ze społecznością lokalną, w celu umożliwienia prowadzenia niezależnego życia¹⁷. Wsparcie w mieszkaniu treningowym jest przyznawane na czas określony¹⁸.

Sytuacja w latach 2021-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba mieszkań treningowych:
  - 2021: 130;
  - 2022: 126;
  - 2023: 152;
  - zmiana liczby mieszkań w latach 2021-2023: 22;
  - wskaźnik zmiany liczby mieszkań w latach 2021-2023: 16,9%.
- Liczba miejsc w mieszkaniach treningowych:
  - 2021: 522;
  - 2022: 517;
  - 2023: 572;
  - zmiana liczby miejsc w latach 2021-2023: 50;
  - wskaźnik zmiany liczby miejsc w latach 2021-2023: 9,58%.
- Liczba korzystających z mieszkań treningowych:
  - 2021: 579;
  - 2022: 587;
  - 2023: 628;
  - zmiana liczby korzystających w latach 2021-2023: 49;
  - wskaźnik zmiany liczby korzystających w latach 2021-2023: 8,46%.

¹⁶ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 ze zm.), art. 53, ust. 1-2.

¹⁷ Ibidem, art. 53, ust. 4.

¹⁸ Ibidem, art. 53, ust. 8.

Tendencje w latach 2019-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba mieszkań treningowych:
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: duży;
  - wartość minimalna: 100 – 2019 roku;
  - wartość maksymalna: 152 – 2023 rok.
  - zmiana liczby mieszkań w latach 2019-2023: 52;
  - wskaźnik zmiany liczby mieszkań w latach 2019-2023: 52,0%.
- Liczba miejsc w mieszkaniach treningowych:
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: umiarkowany;
  - wartość minimalna: 432 – 2019 rok;
  - wartość maksymalna: 572 – 2023 rok.
  - zmiana liczby miejsc w latach 2019-2023: 140;
  - wskaźnik zmiany liczby miejsc w latach 2019-2023: 32,4%.
- Liczba korzystających z mieszkań treningowych:
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: umiarkowany;
  - wartość minimalna: 513 – 2020 rok;
  - wartość maksymalna: 628 – 2023 rok.
  - zmiana liczby korzystających w latach 2019-2023: 106;
  - wskaźnik zmiany liczby korzystających w latach 2019-2023: 20,3%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2023 roku

- Wskaźnik liczby korzystających z mieszkań treningowych na 10 tys. mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 1,44;
  - w Polsce: 0,66.

Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2023 roku

- Wskaźnik liczby korzystających z mieszkań treningowych na 10 tys. mieszkańców:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: bardzo duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: środkowa;
  - części województwa o najniższych wartościach: północna i południowa;
  - zróżnicowanie w podregionach: duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: sosnowiecki – 1,79;
  - najniższa wartość wśród podregionów: bielski – 0,46;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 2,05;
  - wartość w powiatach ziemskich: 0,73;
  - powiaty o najwyższych wartościach: m. Rybnik (5,73), m. Jaworzno (5,18) oraz m. Zabrze (2,86);
  - powiaty o najniższych wartościach: 11 powiatów z wartością równą 0,00;
  - wartość w gminach miejskich: 1,78;

- wartość w gminach miejsko-wiejskich: 0,68;
- wartość w gminach wiejskich: 0,09;
- gminy o najwyższych wartościach: Tarnowskie Góry (7,99), Jaworze (6,74) oraz Rybnik (5,73);
- gminy o najniższych wartościach: 139 gmin z wartością równą 0,00.

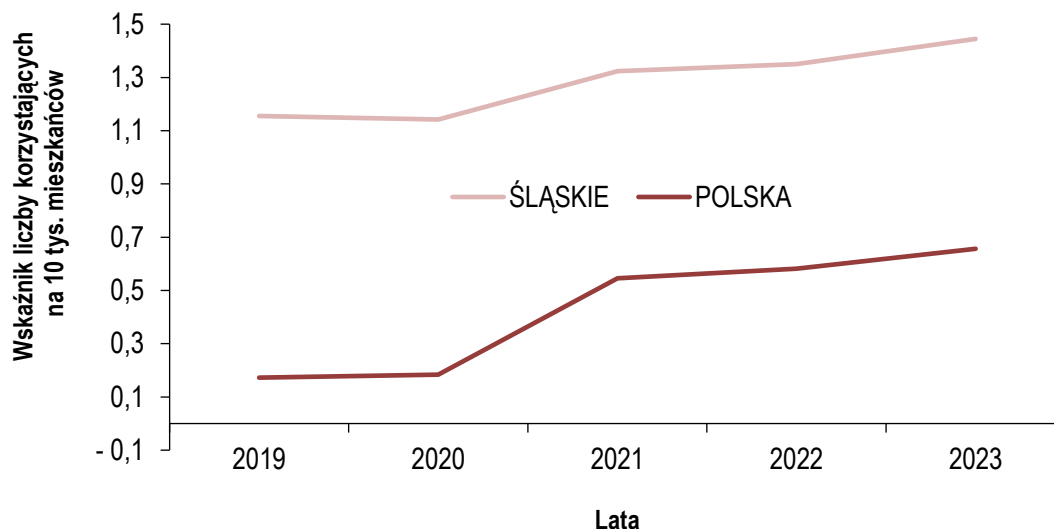
Struktura i poziom mieszkań treningowych ze względu na podmiot prowadzący w 2023 roku

- Liczba mieszkań treningowych ze względu na podmiot prowadzący:
  - gmina/powiat:
    - Polska – 739 (91,6%);
    - śląskie – 147 (96,7%);
  - inny podmiot na zlecenie gminy/powiatu:
    - Polska – 68 (8,4%);
    - śląskie – 5 (3,3%).

WNIOSKI

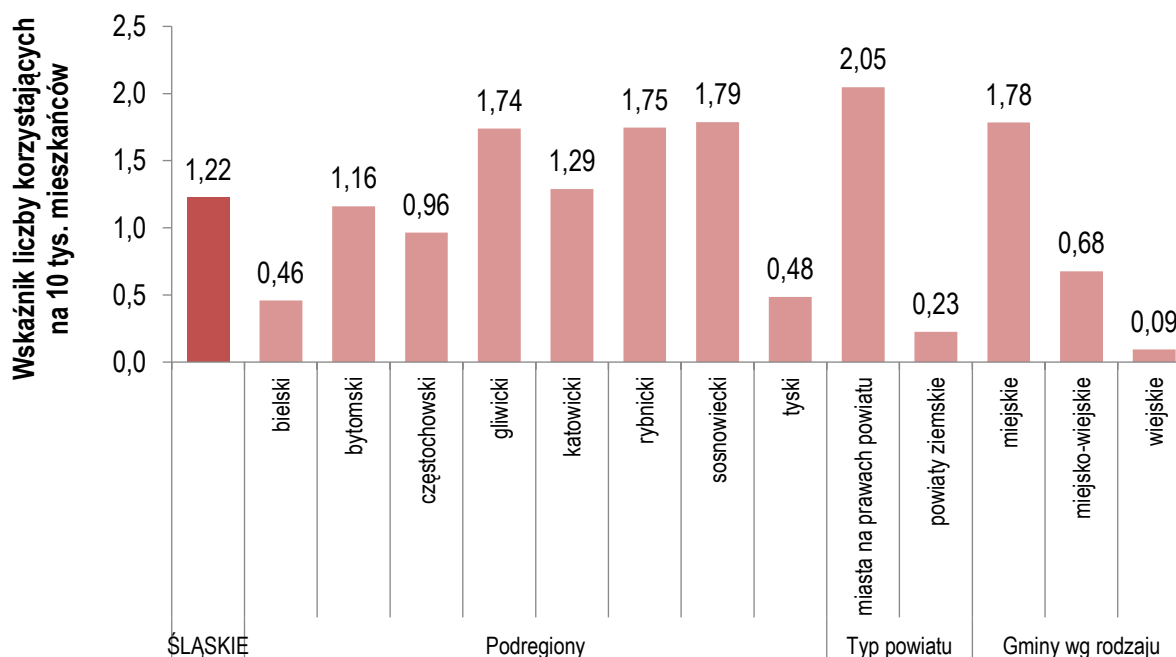
- Województwo śląskie w 2023 roku charakteryzował o wiele wyższy wskaźnik liczby korzystających z mieszkań treningowych na 10 tys. mieszkańców niż wyniosła średnia krajowa.
- W latach 2019-2023 w województwie śląskim wystąpiła tendencja wzrostowa zarówno w zakresie liczby mieszkań treningowych, jak i liczby osób z nich korzystających.
- Im bardziej miejski charakter ma gmina tym wykazała większy wskaźnik liczby korzystających z mieszkań treningowych na 10 tys. mieszkańców w 2023 roku.
- W 2023 roku województwo śląskie cechowało się niższym od średniej krajowej udziałem mieszkań treningowych prowadzonych przez podmioty inne niż gmina czy powiat.

Wskaźnik liczby korzystających z mieszkań treningowych na 10 tys. mieszkańców na przestrzeni lat 2019-2023.

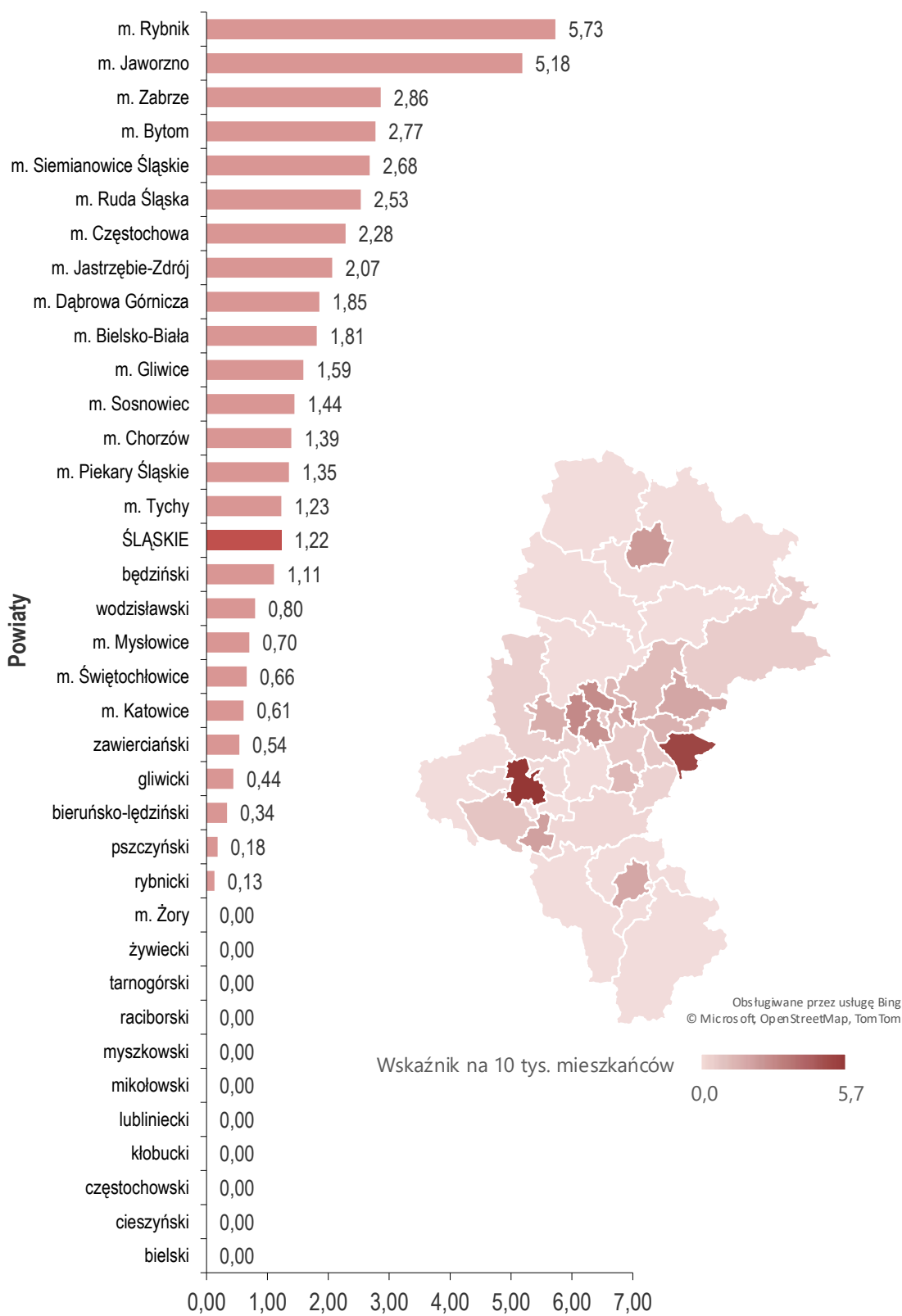
Źródło: 1) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 2) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MRPiPS-03 za lata 2019-2020 oraz MRiPS-06 za lata 2021-2023*.

Wskaźnik liczby korzystających z mieszkań treningowych na 10 tys. mieszkańców terytoriów województwa śląskiego w 2023 roku.

Źródło: 1) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 2) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06 za 2023 rok*.

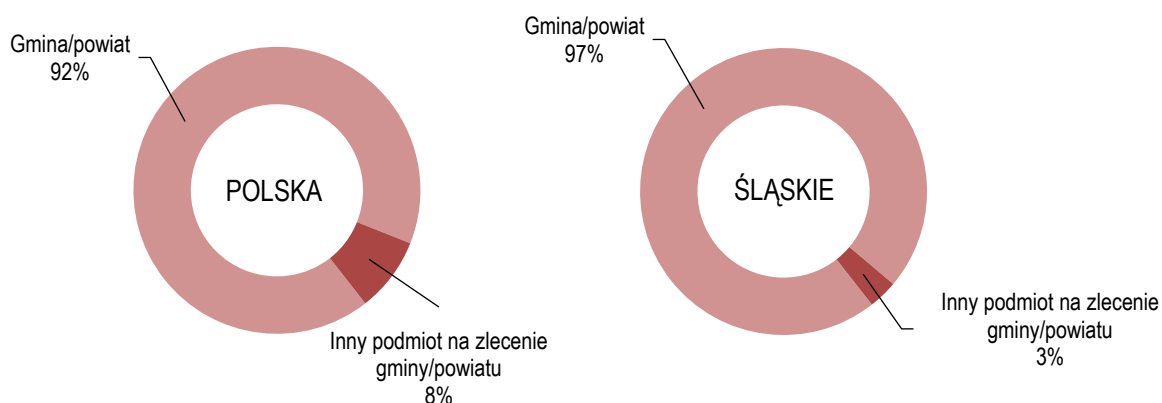
Wskaźnik liczby korzystających z mieszkań treningowych na 10 tys. mieszkańców powiatów województwa śląskiego.

Wskaźnik liczby korzystających na 10 tys. mieszkańców

Źródło: 1) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 2) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za 2023 rok.

Liczba mieszkań treningowych w województwie śląskim i w Polsce ze względu na podmiot prowadzący (Polska: n=807; Śląskie: n=152).

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-06 za 2023.

6.3.2. Mieszkania wspomagane

W mieszkaniu wspomagany świadczy się usługi bytowe, pracę socjalną oraz pomoc w wykonywaniu czynności niezbędnych w codziennym funkcjonowaniu i realizacji kontaktów społecznych, w celu utrzymania lub rozwijania niezależności osoby na poziomie jej psychofizycznych możliwości.

Mieszkanie wspomagane jest przeznaczone w szczególności dla: 1) osoby niepełnosprawnej, w tym osoby niepełnosprawnej fizycznie lub osoby z zaburzeniami psychicznymi, 2) osoby w podeszłym wieku lub przewlekle chorej¹⁹.

Wsparcie w mieszkaniu wspomagany jest przyznawane na czas określony, a w przypadku osób, które posiadają orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, a także w szczególnie uzasadnionych przypadkach w stosunku do innych osób - może zostać przyznane na czas nieokreślony²⁰.

Sytuacja w latach 2021-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba mieszkań wspomaganych:
  - 2021: 67;
  - 2022: 71;
  - 2023: 89;
  - zmiana liczby mieszkań w latach 2021-2023: 22;
  - wskaźnik zmiany liczby mieszkań w latach 2021-2023: 32,8%.
- Liczba miejsc w mieszkaniach wspomaganych:
  - 2021: 216;
  - 2022: 207;
  - 2023: 237;

¹⁹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej..., op. cit., art. 53, ust. 5-6.

²⁰ Ibidem, art. 53, ust. 9.

- zmiana liczby miejsc w latach 2021-2023: 21;
- wskaźnik zmiany liczby miejsc w latach 2021-2023: 9,72%.
- Liczba korzystających z mieszkań wspomaganych:
  - 2021: 264;
  - 2022: 228;
  - 2023: 271;
  - zmiana liczby korzystających w latach 2021-2023: 7;
  - wskaźnik zmiany liczby korzystających w latach 2021-2023: 2,65%.

Tendencje w latach 2019-2023, województwo śląskie, stan na koniec danego roku

- Liczba mieszkań wspomaganych:
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: umiarkowany;
  - wartość minimalna: 50 – 2019 roku;
  - wartość maksymalna: 89 – 2023 rok;
  - zmiana liczby mieszkań w latach 2019-2023: 39;
  - wskaźnik zmiany liczby mieszkań w latach 2019-2023: 78,0%.
- Liczba miejsc w mieszkaniach wspomaganych:
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: umiarkowany;
  - wartość minimalna: 169 – 2019 rok;
  - wartość maksymalna: 237 – 2023 rok;
  - zmiana liczby miejsc w latach 2019-2023: 68;
  - wskaźnik zmiany liczby miejsc w latach 2019-2023: 40,2%.
- Liczba korzystających z mieszkań wspomaganych:
  - rodzaj tendencji: wzrostowa;
  - siła tendencji: silna;
  - poziom wahań wartości: umiarkowany;
  - wartość minimalna: 186 – 2019 rok;
  - wartość maksymalna: 271 – 2023 rok.
  - zmiana liczby korzystających w latach 2019-2023: 85;
  - wskaźnik zmiany liczby korzystających w latach 2019-2023: 45,7%.

Śląskie na tle kraju wg stanu na koniec 2023 roku

- Wskaźnik liczby korzystających z mieszkań wspomaganych na 10 tys. mieszkańców:
  - w województwie śląskim: 0,62;
  - w Polsce: 0,58.

Sytuacja wewnątrz województwa śląskiego na koniec 2023 roku

- Wskaźnik liczby korzystających z mieszkań wspomaganych na 10 tys. mieszkańców:
  - zróżnicowanie w ramach województwa: bardzo duże;
  - części województwa o najwyższych wartościach: środkowa;
  - części województwa o najniższych wartościach: pozostałe;
  - zróżnicowanie w podregionach: duże;
  - najwyższa wartość wśród podregionów: tyski – 1,27;
  - najniższa wartość wśród podregionów: gliwicki – 0,11;
  - wartość w miastach na prawach powiatu: 0,81;
  - wartość w powiatach ziemskich: 0,41;
  - powiaty o najwyższych wartościach: m. Żory (6,48), m. Tychy (4,10) oraz m. Bytom (1,22);
  - powiaty o najniższych wartościach: 24 powiaty z wartością równą 0,00;
  - wartość w gminach miejskich: 0,79;
  - wartość w gminach miejsko-wiejskich: 0,30;
  - wartość w gminach wiejskich: 0,14;
  - gminy o najwyższych wartościach: Kobiór (7,84), Tworóg (7,31) oraz Żory (6,48);
  - gminy o najniższych wartościach: 142 gmin z wartością równą 0,00.

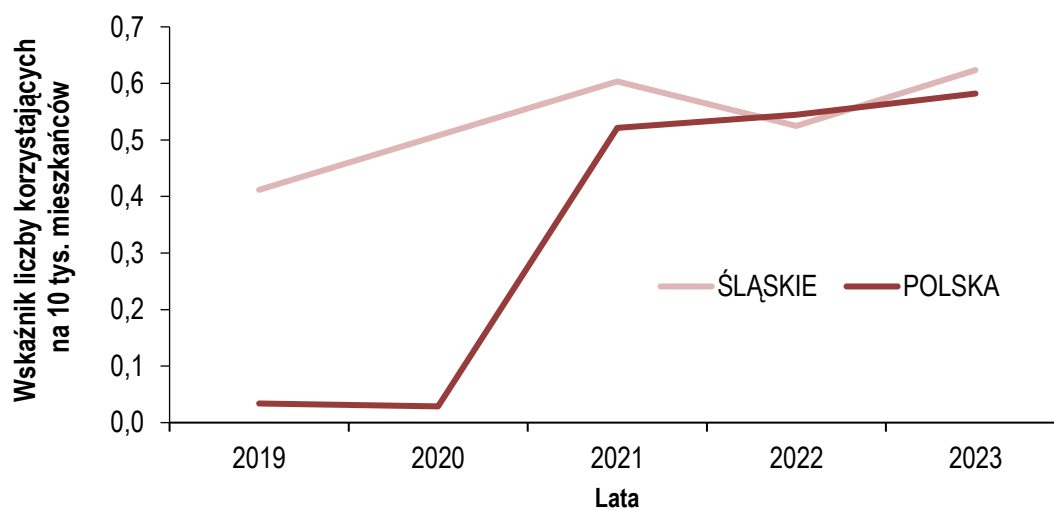
Struktura i poziom mieszkań wspomaganych ze względu na podmiot prowadzący

- Liczba mieszkań wspomaganych ze względu na podmiot prowadzący:
  - gmina/powiat:
    - Polska – 900 (90,2%);
    - śląskie – 81 (91,0%);
  - inny podmiot na zlecenie gminy/powiatu:
    - Polska – 98 (9,8%);
    - śląskie – 8 (9,0%).

WNIOSKI

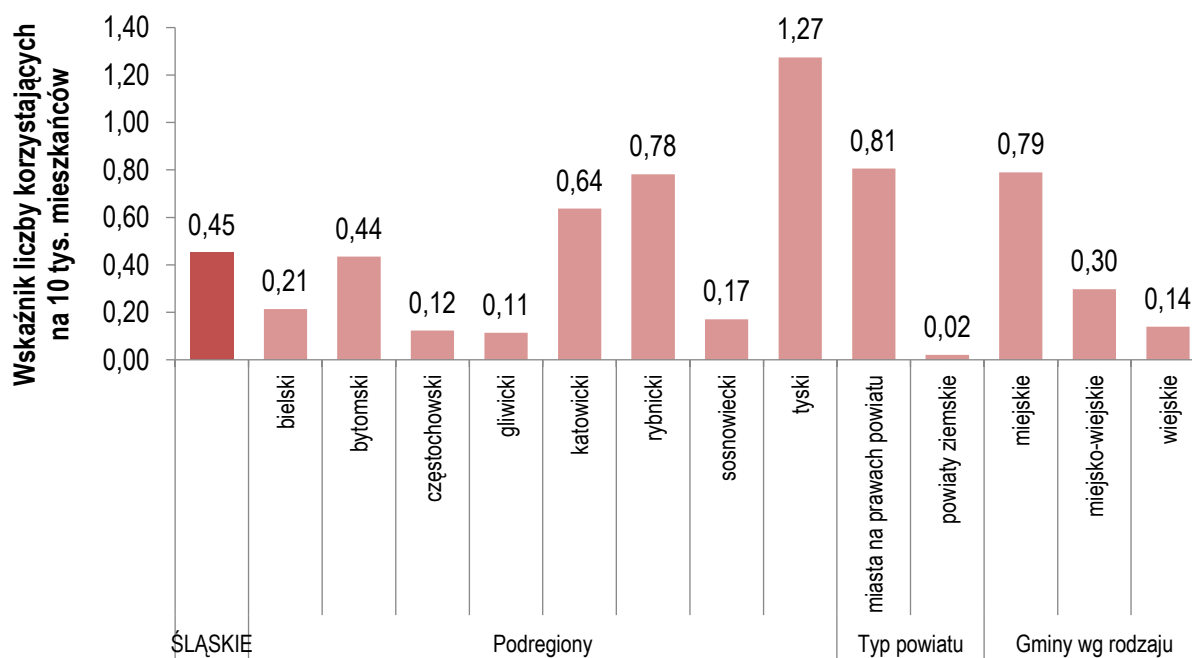
- Wskaźnik liczby korzystających z mieszkań wspomaganych na 10 tys. mieszkańców w województwie śląskim w 2023 roku był nieco wyższy niż średnio w kraju.
- W latach 2019-2023 w województwie śląskim wystąpiła tendencja wzrostowa zarówno w zakresie liczby mieszkań wspomaganych, jak i liczby osób z nich korzystających.
- Im bardziej miejski charakter ma gmina tym wykazuje większy wskaźnik liczby korzystających z mieszkań wspomaganych na 10 tys. mieszkańców w 2023 roku;
- Mieszkania wspomagane w 2023 roku w województwie śląskim prowadziły głównie gminy.
- W 2023 roku województwo śląskie cechowało się zbliżonym do średniej krajowej udziałem mieszkań wspomaganych prowadzonych przez podmioty inne niż gmina czy powiat.

Wskaźnik liczby korzystających z mieszkań wspomaganych na 10 tys. mieszkańców na przestrzeni lat 2019-2023.

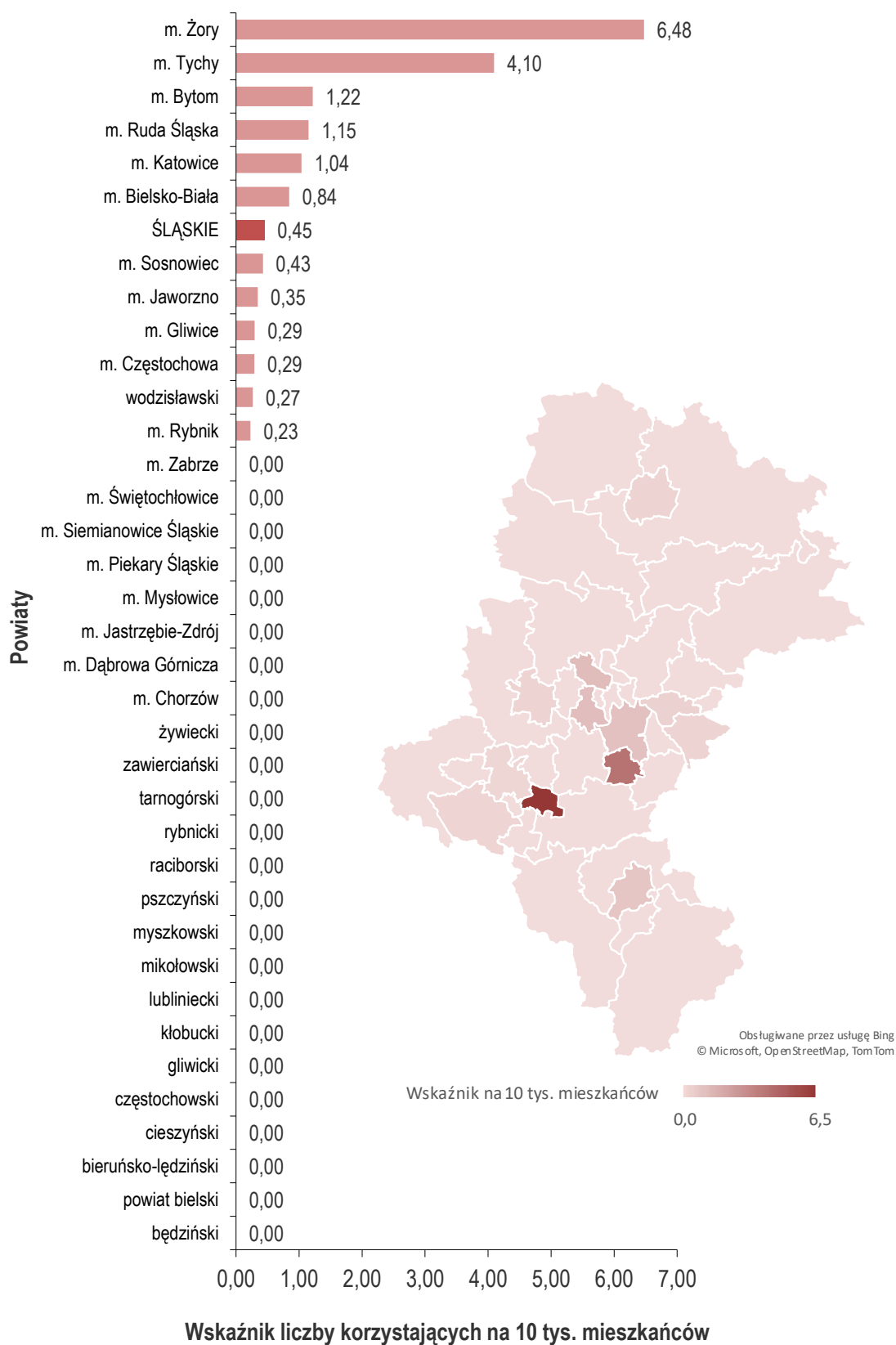
Źródło: 1) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 2) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdania *MRPiPS-03* za lata 2019-2020 oraz *MRiPS-06* za lata 2021-2023.

Wskaźnik liczby korzystających z mieszkań wspomaganych na 10 tys. mieszkańców terytoriów województwa śląskiego w 2023 roku.

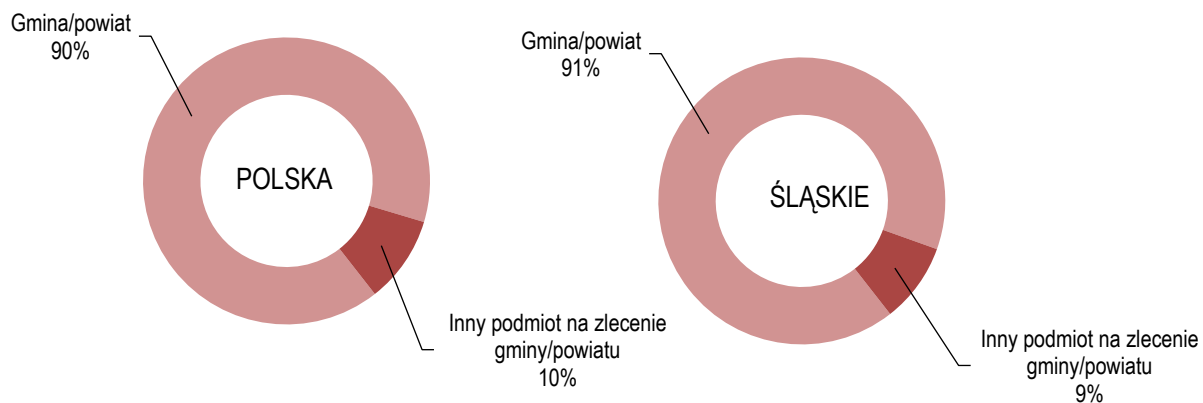
Źródło: 1) Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/start>, 2) Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie *MRiPS-06* za 2023 rok.

Wskaźnik liczby korzystających z mieszkań wspomaganych na 10 tys. mieszkańców powiatów województwa śląskiego.

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-06 za 2023 rok.

Liczba mieszkań wspomaganych w województwie śląskim i w Polsce ze względu na podmiot prowadzący (Polska: n=998; Śląskie: n=90).

Źródło: Centralna Aplikacja Statystyczna, sprawozdanie MRiPS-06 za 2023.

7. Rekomendacje

1. Wzmocnienie i rozwój środowiskowej opieki psychiatrycznej

- a) Kontynuacja i rozszerzenie reformy psychiatrii środowiskowej, w tym sieci Centrów Zdrowia Psychicznego (CZP).
- b) Wprowadzenie CZP dla dzieci i młodzieży.
- c) Zwiększenie dostępności zespołów leczenia środowiskowego (ZLŚ).

2. Uporządkowanie i modernizacja sieci szpitali psychiatrycznych

- a) Ustalenie standardów geograficznych i demograficznych dla planowania rozmieszczenia szpitali i oddziałów psychiatrycznych.
- b) Zmniejszanie skali dużych szpitali psychiatrycznych (instytucji całodobowych) na rzecz tworzenia mniejszych, nowoczesnych oddziałów przy szpitalach ogólnych.
- c) Ustalenie priorytetu dla oddziałów dziennych i szpitali o krótkim czasie hospitalizacji, skoncentrowanych na terapii i readaptacji społecznej.

3. Rozwój ambulatoryjnych form wsparcia

- a) Zwiększenie liczby poradni zdrowia psychicznego (w tym psychologicznych i psychiatrycznych) zwłaszcza w mniejszych miastach i na terenach wiejskich.
- b) Tworzenie poradni i punktów pierwszego kontaktu dla dzieci i młodzieży, zwłaszcza w rejonach bez oddziałów psychiatrii dziecięcej.
- c) Rozszerzenie usług o poradnictwo specjalistyczne (np. uzależnienia, zaburzenia odżywiania, kryzysy suicydalne, ADHD, zaburzenia neurorozwojowe).

4. Kadry – zwiększenie dostępności i kompetencji

- a) Wsparcie systemowe dla kształcenia specjalistów: psychiatrów, psychologów, terapeutów środowiskowych, pielęgniarek psychiatrycznych.
- b) Zwiększenie liczby miejsc rezydenckich i zachęt do wyboru specjalizacji psychiatrycznych, zwłaszcza psychiatrii dzieci i młodzieży.
- c) Rozwój interdyscyplinarnych zespołów terapeutycznych oraz upowszechnianie współpracy międzysektorowej (zdrowie–edukacja–pomoc społeczna).

5. Dostępność i finansowanie

- a) Ułatwienie dostępu do usług bez skierowania, zwłaszcza w sytuacjach kryzysu psychicznego.
- b) Wzrost nakładów na psychiatrię i zdrowie psychiczne.

6. Wzmocnienie profilaktyki i wczesnej interwencji

- a) Wsparcie programów profilaktyki zdrowia psychicznego w szkołach, miejscach pracy i lokalnych społecznościach.
- b) Rozwój infolinii kryzysowych, punktów interwencji kryzysowej i teleporad psychologicznych, z możliwością kontynuacji terapii.
- c) Powszechna edukacja zdrowotna – przeciwdziałanie stygmatyzacji, wzmacnianie kompetencji emocjonalnych i promowanie zdrowego stylu życia psychicznego.

7. Wzmocnienie dostępu do specjalistycznych usług opiekuńczych

- a) Zwiększenie liczby gmin realizujących specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi – należy w pierwszej kolejności dążyć do uruchomienia usług w gminach, które ich nie świadczą.
- b) Wzrost liczby świadczeń i świadczeniobiorców – konieczne jest przeciwdziałanie spadkowi obserwowanemu w latach 2013–2023 poprzez uproszczenie procedur, zwiększenie finansowania oraz prowadzenie kampanii informacyjnych.
- c) Monitoring kosztów i standaryzacja usług – przy rosnących kosztach świadczenia należy zapewnić wysoką jakość usług przy jednoczesnej efektywności ekonomicznej.

8. Rozwój środowiskowego systemu wsparcia

- a) Zwiększenie liczby środowiskowych domów samopomocy i miejsc w nich dostępnych – mimo wzrostu liczby miejsc, województwo nadal pozostaje poniżej średniej krajowej pod względem liczby korzystających.
- b) Rozwój sieci klubów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi – kluby te pełnią ważną rolę w reintegracji społecznej i przeciwdziałaniu izolacji.
- c) Promowanie usług środowiskowych wśród mieszkańców i decydentów lokalnych – ważne jest budowanie świadomości społecznej i przekonanie samorządów do inwestowania w te formy wsparcia.

9. Wspieranie mieszkań treningowych i wspomaganych

- a) Kontynuacja rozwoju mieszkań treningowych i wspomaganych.
- b) Upowszechnianie dobrych praktyk – warto promować efektywne modele mieszkań treningowych i wspomaganych jako alternatywy dla tradycyjnych form opieki instytucjonalnej.
- c) Zwiększenie dostępności dla osób z różnym poziomem potrzeb – w tym osób wymagających wsparcia całodobowego, ale także tych, którzy mogą funkcjonować samodzielnie przy minimalnej asyście.

10. Skuteczne planowanie i koordynacja działań

- a) Lokalne diagnozy potrzeb – konieczne jest systematyczne monitorowanie skali i struktury problemów zdrowia psychicznego w powiatach i gminach.
- b) Wzmocnienie koordynacji międzysektorowej – zdrowie psychiczne powinno być uwzględniane w politykach społecznych, edukacyjnych, mieszkaniowych i zdrowotnych.
- c) Utworzenie wojewódzkiej platformy współpracy – z udziałem JST, NGO, instytucji ochrony zdrowia i pomocy społecznej, w celu wymiany doświadczeń i wspólnego rozwoju usług.

11. Edukacja, profilaktyka i przeciwdziałanie stygmatyzacji

- a) Realizacja kampanii edukacyjnych – zwiększenie wiedzy społeczeństwa o problemach psychicznych i dostępnych formach wsparcia.
- b) Szkolenia dla kadry pracującej z osobami z zaburzeniami psychicznymi – w zakresie komunikacji, interwencji kryzysowej, tworzenia indywidualnych planów wsparcia.
- c) Włączanie osób z doświadczeniem kryzysu psychicznego w tworzenie i ocenę usług – np. w roli asystentów zdrowienia.